Krutröken låg tät över Älvsborg

Inspektionen imponerades av vad en hvpluton kan uträtta i strid. ▶ 4

Skåningarna anfaller i gryningen

Tre utbildningshelger avslutades med skytteplutons anfall. ▶ 16

Småland leder ungdomsexpansion

Hemvärnsungdomen går framåt. Ett tiotal nya avdelningar planeras nästa år. ▶ 20

Porträtt: Teppo Myllyniemi

Rullstolsburne Teppo behöver hemvärnet och hemvärnet behöver honom. ▶ 24

Hemvärnet

6
2002

Rätt sikte för snabb strid

Annons
CLT

Kurs för Hvbataljonschefer

Kan Du leda sambandet inom Din bataljon?

Frivilliga Radioorganisationen (FRO) genomför under vecka 28 (5–11/7) samt under vecka 29 (13–19/7) två kurser i sambandstjänst för hvbataljons- och hv-kompanichefer. Kurserna genomförs på FBU kurs-gård Fårö.

Kursernas målgrupp är nya och blivande chefer inom hemvärnet. Under kursveckan får Du möjlighet att fördjupa Dig i sambandsfrågor samt att delta i ett applex tillsammans med eleverna i kurserna för sam-bandsbefäl och sambandsgruppchefer.

Efter kursen ska Du ha grundlagd duglighet att fast-ställa inriktningen av bataljonens lednings- och sam-bandsbehov.

Tag med Din familj (till självkostnadspris) och upplev en fin kursvecka på Fårö.

Anmälan via egen MD-grupp eller Ditt FRO-förbund till FRO före den 1 februari.
Upplysningar: FRO telefon 08-788 99 92
Box 5435, 114 84 STOCKHOLM

FRO-kurser för hemvärnspersonal

Grundkurs i Stabs- och sambandstjänst för stabspersonal som ska arbeta i hemvärns-bataljonstab genomförs vecka 27 (29/6–5/7) på Fårö.

Grundkurs Truppradio – Ra 180 genomförs vecka 15 (6–12/4) i Ånn samt på Fårö vecka 29 (13–19/7).

Grundkurs Radiosystem Ra 180 – PC DART, avsedd för sambandspersonal inom hemvärnet, genomförs vecka 27–28 på Fårö (29/6–11/7).

Kursanmälan via Din MD-grupp eller Ditt FRO-förbund före den 1 februari.

Läs mer på: www.fro.se/Utbildning
eller beställ FRO Kurskatalog
FRO telefon 08-788 99 92
fro@fro.se

Demokratin lever i hemvärnet

DEBATTEN i den här tidningen är ovanligt livlig. Till Läsarnas forum skickas i genomsnitt dubbelt så stor textmassa som det finns plats för. Ute i kompanierna skrivs just nu motioner till 2003 års rikshemvärnsting. Sist var det över hundra som släpptes fram. Rådet hann nätt och jämt behandla alla i tid. På inspektionerna framför hemvärnsmän – och anställda – ofta fräna synpunkter direkt till sin general, som tar ärlig kritik på allvar.

Eleverna på kurserna vid Hemvärnets stridsskola brukar också vara alerta så snart en representant för rikshemvärnsavdelningen visar sig. Senast var det informationschefen Sune Ullestad som bombarderades med ett antal uppslag. Här är några:

- För små staber ger dålig uthållighet. Varför tar ni bort befäl till förfogande?
- Många CFB-kurser räknas inte för befordran inom hemvärnet. Varför, de har hög kvalitet.
- Varför har inte chefer och ställföreträdare lika bra betalt?
- Våra folkvalda pratar runt och håller tunt. Retoriken stämmer inte med de resurser hemvärnet får.
- Skandal att hemvärnet inte syns mer i media, det vill säga TV-reklam, annonser och annan marknadsföring.
- Idealiteten sätts verkligen på prov. Hur länge vill cheferna avsätta så mycket tid? Fler anställda i hemvärnet?
- Vi tror inte på leasade civila fordon till hemvärnet. ”Ballfaktorn” är oerhört viktig.
- Avtalsorganisationernas personal möts inte med den respekt de förtjänar. Har hemvärnet ett imageproblem?

VARENDA FRÅGA vittnar om ansvarskännande och genuint intresse för hemvärnets framtid. Kontentan är ungefär att ”vi ställer upp, men inte på vilka villkor som helst”.

Hemvärnet byggdes medvetet upp med en demokratisk organisation och en rörelseägd tidskrift vid sidan av förbanden. Tack vare denna framsynta konstruktion kan ett fritt meningsutbyte fortfarande äga rum till gagn för hemvärnet, men även Försvarsmakten som helhet. Medinflytandet i hemvärnet ser nämligen till att värdefulla erfarenheter från verkligheten i förbanden tas tillvara. Stämmor, råd, ting och tidskrift ger en chans för alla att göra sina röster hörda. Allt detta behövs för dialogen mellan myndigheten och de frivilliga. På dessa mötesplatser vårdas det ömsesidiga förtroende som måste finnas. Om det försvinner, dör hemvärnet.

ULF IVARSSON
chefredaktör

FOTO: PER SJÖSWÄRD

Omslagsbilden. *Prototypen för det nya rödpunktssiktet.*
FOTO: ULF IVARSSON

4 **Älvsborg** *Krutröken tätnade under inspektionen*

8 **Hemvärnsnytt**

13 **HBR** *Instruktörer ny målgrupp*

14 **Det nya rödpunktssiktet**

16 **Hässleholm** *Motororganisationen samkör sina blivande instruktörer*

18 **Bilden** *En sjukvårdsväska berättar*

20 **Ungdom** *Ledare är bristvara*

24 **Porträtt** *Teppo Myllyniemi, Rasbo*

26 **Landet runt**

29 **Högvakten** *Övar skarpt i fredstid*

32 **Debatt**

35 **Kultur**

36 **Sista ordet** *Anders Lindström*

TIDSKRIFTEN HEMVÄRNET PÅ INTERNET: www.hemvarnet.mil.se/hemvarnet/

Hemvärnet *Nummer 6. December 2002. Årgång 62*

Tidskrift för allmänna hemvärnet och driftvärnet

Besöksadress
Lidingövägen 28
Stockholm
Postadress
Tidskriften Hemvärnet,
107 85 Stockholm
Tel: 08-788 75 00
Fax: 08-664 57 90

REDAKTION
Chefredaktör och ansvarig utgivare: *Ulf Ivarsson*
Tel: 08-788 97 38. E-post: hvtidningen@swipnet.se
Stf ansvarig utgivare: *Lars Brink*
Redaktionsassistent: *Pia-Lena Jansson*
Tel: 08-788 97 15.
E-post: pia-lena.jansson@pub.mil.se
Grafisk form: *Barbro Forsberg*
Tel: 08-669 66 60. E-post: barbro.forsberg@bazaar.se

PRENUMERATION Helår/6 nr: 150:-
Postgiro: 456177-5. Bankgiro: 726-9764

ANNONSER
Irmér Media AB, Antennvägen 10, 135 48 Tyresö
Tel: 08-742 10 08. Fax: 742 10 09
E-post: irmer.media@telia.com

UTGIVNINGSPLAN

Nr	Manus- och annonsstopp	Utkommer
1/03	20 januari	21 februari
2/03	3 mars	11 april
3/03	28 april	13 juni

TS-kontrollerad upplaga 2001: 77 200 ex
Tryck: Color Print Dalarna, 2002

För insänt men ej beställt material ansvaras inte. Sänd inte stora dokument med e-post (t ex bilder) utan att först tala med redaktionen. Författarna till insända artiklar förutsätts godkänna att texterna och bilderna läggs ut på tidningens hemsida.

Strid i bebyggelse kräver god fysik och starkt psyke. Soldaterna i Alingsås beredskapspluton har bådadera. FOTO: ANDERS KÄMPE

Älvsborgs spjutspets lämnar ingen pardon

Beredskapsplutonen i Alingsås hemvärnsbataljon stod för den värsta krutröken under inspektionen i Älvsborg.

TEXT: ULF IVARSSON

Kenneth Andersson, chef för Kinds hvkompani och nye bataljonschefen Erling Edvardsson, till vänster, flankerar Benny Jacobsson vid växeln.

FOTO: ULF IVARSSON

Linda Wåkerås i Vedens hvkompani visar rutinerat hur man lägger ett tryckförband.

FOTO: ANDERS KÄMPE

Hemvärnet är som att kasta slängkyssar i mörkret – det är bara jag som vet vad jag håller på med.

Kennet Andersson, Södra Kinds hvkompani beskriver svårigheterna att marknadsföra hemvärnet. Av hela Tranemo hemvärnskrets återstår i dag en knapp pluton men uppgifter saknas inte. Till all lycka strömmar nya till beredskapsplutonen, vilket ger hopp om framtiden.

För två år sen fanns mycket folk i rullorna men få kom på övningarna. Hemvärnsmännen fick då sex alternativ att ta ställning till – vara med i beredskapsplutonen, göra baskraven, time out, vara kvar i föreningen, bli veteran eller sluta i hemvärnet. Städningen ledde till ett ras i numerären, men, säger Kennet Andersson, nu har vi nått botten och bygger uppåt.

Bra villkor

I Kindsreserven hamnade 28 man, som är befriade från kontraktet och har lovat att komma igen senare.

Två före detta yrkesofficerare i bataljonen borgar för kvalitet i utbildningen. Major Erling Edvardsson har just tagit över som bataljonschef. ”Min bästa rekrytering”, säger Kennet Andersson.

Många ungdomar, hyfsat befälsläge, fina lokaler och gångavstånd till skjutbanan – villkoren kunde vara sämre.

På skjutbanan träffar vi Jan Hagberg från Kinds hvkompani. Han skjuter för baskravet och klagar över att pipan svajar av och an i stående. I Jans ålder kommer synförändringarna smygande och det var därför en glad nyhet för honom att höra om rödpunktsiktet till Ak 4:an.

Bara två träffar av tre på tredjedelsfiguren. Mikael Andersson, Åhs hvkompani är besviken.

Goda vänner även privat är stabslottorna Kerstin Berglund och Eva Andersson i Marks södra hvkompani.

FOTO: ANDERS KÄMPE

"Folk står i kö för att komma med, jag och min ställföreträdare hinner inte åka hem till alla nya."

– Jag vill gärna ha kvar vapnet hemma.

Jan är mycket intresserad av hemvärnet men skiftjobb och jourtjänstgöring i det civila hindrar honom från att ta steget in i beredskapsplutonen.

Slog hårt

I Borås hvbataljons stab övar man samband med grannbataljonerna. Meddelandena sänds på civila stationer av äldre typ.

Sambandsbefälet Börje Axelsson är nyfiken på Pc Dart och vill gärna prova så snart som möjligt.

– Räcker våra gamla 386:or från Fo 32-tiden, undrar han. Beskedet från rikshemvärnsavdelningen är att tillräckligt kraftiga datorer kommer att anskaffas.

Boendestandarden skiftar mellan kompanierna. Vedens hvkompanistab har just flyttat in i en villa medan Bollebygd får nöja sig med en gammal bunker.

– Förra höstens neddragningar slog hårt, plutoncheferna försöker nu reparera skadan med extra objektsövningar, berättar Vedens chef, Jan-Olof Albrektsson.

Smidig övergång

Som förvånansvärt smidig betecknar Peter Erdman övergången från hemvärnsområden till plutoner i Bollebygd, där han är tillförordnad kompanichef. En tråkig sak är att Röda korset i orten inte anser sig behöva leverera sjukvårdare.

– Sambandet är heller inte bra, men får vi bara en ra 146 med högantenn så ordnar det sig, säger Peter Erdman.

Fristadskompaniet låg enligt sin chef Arne Eriksson i dvala i början av 1990-talet. Därefter har en remarkabel uppryckning skett. Sedan 1994 har man skrapat ihop 75 nya avtal, och 45 procent gjorde sina timmar 2001, över genomsnittet i Älvsborg.

– Folk står i kö för att komma med, jag och min ställföreträdare hinner inte åka hem till alla nya, säger Arne Eriksson, som fått mycket att göra sedan flera plutonchefer slutat.

– Det är lite skolutflykt över det hela, för lite övningar och för mycket väntan, tycker Michael Andersson och Joakim Peterson i Åhs hvkompani, när vi står i markörgraven för att se på resultatet av baskravsskjutningen. Michael missade ett skott på tredjedelsfiguren och hoppades få en ny chans.

Lars Johansson, en av tre skjutledare i kompaniet, lovar att Michael ska få skjuta om "om de andra har lust att vänta".

Tror på differentiering

Ett oväntat avhopp mitt i förberedelserna för inspektionen råkade Norra Sjuhärads hvbataljon ut för. Chefen för Gäseneds hvkompani försvann med omedelbar verkan på grund av för hård arbetsbelastning i sin vardag. Bataljonschefen Michael Andersson – för övrigt ende hvmajoren i Älvsborg – hoppas kunna skaka fram en efterträdare.

Kollegan Tore Norén i Alingsåsbataljonen befarar att kommande differentiering av hemvärnet kan leda till fler avgångar.

– Ändå tror jag på att föra ihop soldater med samma kunskapsnivå, tidigare har vi startat från noll varenda år, säger Tore Norén.

– Tores beredskapspluton är kronan på verket, berömmer överstelöjtnant Falco Güldepfennig, chef för Älvsborgsgruppen.

Rikshemvärnschefen Anders Lindström håller med:

– Beredskapsplutonerna är militärt mycket användbara förband och bra för rekryteringen. På central nivå och på militärdistrikten har vi ett ansvar för att tala om att vi har ett modernare hemvärn, det är orimligt att ni ensamma ska bära hela den bördan.

Gör genast rätt

Djupt inne i skogen övar Redvägs hvkompani att ta och säkra objekt. En av soldaterna får symtom på nervgasförgiftning och alla gör genast rätt in i minsta detalj. Det visar sig att kompanichefen, Marcus Fjällgren, är läkemedelskemist i det civila och själv utbildat sitt folk.

Kompaniet är litet men växer långsamt. På försommaren bokfördes åtta nya.

– Vi har en bit kvar till nivån 100 soldater. Vi måste också ha befäl som kan emot ny personal, säger Marcus Fjällgren, som tror att det går att rädda kompaniet från sammanslagning.

På en grusplan på Bråts övningsfält står tre 20-mannatält innehållande varsin kompanistab. Det är Marks hvbataljon som övar sambandet. I ett av tälten hittar vi stf kompanichefen för Marks södra hvkompani Mattias Åbom med sina medarbetare stabslottorna Kerstin Berglund och Eva Andersson samt signalisten Kjell Larsson.

Kerstin och Eva, som umgås privat, gick med hemvärnet samtidigt 1992 och tränar stabstjänst fyra gånger om året.

– När barnen kom upp i tonåren fick vi tid för hemvärnet och nu vi vill för allt i världen inte tappa våra kunskaper, säger

Hela gänget från ungdomsavdelningen blev i likhet med Mattias Åbom kompanichefer i hemvärnet.

Blixtlås bakåt, är en lämplig order om motståndet är för stort. FOTO: ULF IVARSSON

Kerstin. Hon har åkt sex mil för att öva denna söndag.

I tältet är man ett hopsvetsat gäng. Inga skrankor mellan personalkategorierna existerar. Särskilt inte mellan Kjell och Eva som är särbo-par. Kjell får vara något av mentor för Mattias som är lite färsk i rollen.

Trots sin relativa ungdom har Mattias hunnit med många år i hemvärnet, Han anslöt sig som 15-åring och flera i det gamla gänget är i dag kompanichefer, berättar Mattias.

Det bästa till sist

– I hemvärnet kan man utvecklas och få mer förtroende, det gäller bara att välja, säger Mattias, van att organisera i sitt jobb som koordinator inom sjukvården.

Det bästa sparades till sist: En serie eldöverfall proffsigt utförda av en sammansatt pluton från Härryda och Norra Marks hvkompanier.

Överstelöjtnant Claes-Göran Ekhall från högkvarteret beklagade att man i staberna i Stockholm inte tycks veta om att hemvärnet har den förmågan.

Soffliggarna får ny chans

Baskraven i vapentjänst, sjukvård och NBC skiljer agnarna från vetet. Soffliggarna får tiden på sig till den 1 april 2003.

I hela södra militärdistriktet måste hemvärnssoldaterna klara en miniminivå, ”baskrav”, som omfattar skyddsmask, skjutning och sjukvård. I början av hösten hade 50 procent genomfört provet men alla som verkligen vill kommer att få chansen då tiden sträcks ut till den 1 april 2003.

– Initialt var det många taggar mot detta, men efterhand har det fallit i god jord, säger major Claes Brauer vid södra militärdistriktets stab.

Allt som allt tar kontrollen åtta timmar. Ett liknande prov med tyngdpunkt på skjutskicklighet och säkerheten kring vapnet kommer troligen att införas i hela landet.

Det märks att tiden har gått sedan invasionsförsvaret hamnade på historiens skräphög. I Älvsborg är orderverken anpassade till en helt annan värld. De vimlar av så kallade beredduppgifter som kan innebära chefsrekognoseringar och långa förflyttningar och planerna handlar allt mindre om att stå och hänga vid gamla invanda objekt.

I tre av de fem bataljonerna – Borås, Alingsås och Mark finns beredskapsplutoner och de resterande två – Kind och Norra Sjuhäradsbygden – är på gång. Kinds bataljon har som mål att sätta upp två plutoner till 2004. De ska övas tillsammans i, som det heter, kompanis ram. Chef blir en reservofficer, en befälskategori som det för övrigt är ont om i Älvsborgs hemvärn.

– Det här är första steget till ett insatskompani, berättar chefen för utbildningsavdelningen i Älvsborgsgruppen, major Roland Knopp.

Personalläget vad gäller hemvärnsmän är relativt gott. För avtalspersonalen är situationen däremot minst sagt ojämn. På en del håll lyser sjukvårdare helt med sin frånvaro och alla kompanier har inte hundekipage, för att nu nämna något. Eldsjälar håller emellertid på att förbättra statistiken. En av dem är hundtjänstinstruktören Katarina Sunnerås.

Cheferna säger med en mun att de är nöjda med den personliga utrustningen (bortsett från hjälmen). De yngre soldaterna vill ha armens nya bärsele, trots att de fått ut splitt nya stridsbälten. Den gemensamma utrustningen får godkänt med tvekan. På sina håll har signalisterna inte sett skymten av sina ra 145. Det är trångt på flaken – i Älvsborg har man ännu inte fått ut alla behovsatta terrängbilar.

Nästa år i februari ska 50 hvbefäl utbildas till instruktörer. Med färdigskrivna övningar i handen kan de sedan lära ut grundläggande soldatkunskaper till sina kamrater.

TEXT: ULF IVARSSON

Hvsoldaten blir jämställd

Sommarkängor är en glad nyhet i den personliga materiellistan för 2004.

● Lättare kängor får också Frivilliga flygkåren (sjöstridskänga 93). I det fallet är det för att piloterna inte ska trampa på flera pedaler samtidigt. En säkerhetsfråga av stor vikt är också att hemvärnsmannen utrustas med egna hörselkåpor, av samma modell som försvaret använt i årtionden.

En vinst för komforten är vidare att hjälmunderlag av typ rånarluva tillförs, liksom en enliters dricksflaska med adapter för att kunna dricka med skyddsmasken på. Med stridshandskar ska man i fortsättningen kunna skydda sig mot småsår i krävande miljöer.

För att kunna bära all ny utrustning på ett ergonomiskt riktigt sätt tillförs efterhand delar av bärsystem 2000. Först ut är stridssäck och bärsäck. Stridsvästen, som just nu utprovas av jägarförbanden, kommer senare.

Hemvärnsbataljonerna och kompanierna förses med programvara och anslutningskabel för Pc Dart och tar därmed ett steg mot att hantera information i det nätverksbaserade försvaret. Med högantenn 2 når man imponerande räckvidder på ra 180-stationerna.

Bärbara datorer kommer att anskaffas lokalt – en del köps in och i vissa fall konfigureras datorer som redan finns.

Sjukvården förstärks. Syrgas kommer att kunna ges på plutonsnivå. FOTO: ULF IVARSSON

Elverk och motorcyklar

Men allt är inte högteknologi – fällstolar och bord reserveras för stabsarbetet i tält. Jeepdunkar för bränsle till elverk och motorcyklar sprids ut på kompanierna.

Den gamla klossen prickskyttegång försvinner. Istället hamnar kikarsiktena på plutonernas materiellistor. Även plutonerna får jeepdunkar, fler maskeringsnät (sammanlagt nio) och fler nollställningsmejslar till Ak 4 (totalt 20).

Hjul- och skidförsedda terrängsläpkärror ger bandvagnsplutonerna större lastkapacitet. En kärra per pluton behovsätts. Ytterligare ett kroppsskydd 94 tillförs. Plattorna som skyddar mot finkalibrig eld finns på MD-grupperna.

Sjukvården uppgraderas också. Varje soldat får ett extra första förband. Samtliga beredskapsplutoner norr om Dalälven utrustas med en pulka för sjukvårdstransporter – soldaterna slipper pulsa i djup snö med bårar. I övrigt förstärks sjukvårdsgrupperna med två modernare sjukvårdstält 6 (hittills ett enklare tält av typ 1), tre syrgastuber och tre plutonsjukvårdsväskor. Tanken med tretalet är att lätt kunna fördela resurserna på plutonerna.

Tempot kan dras ned

Att materiel är behovsatt betyder inte att den finns klar att hämta i förråden. Major Mats Stedt på rikshemvärnsavdelningen:

– Leveranserna igångsätts 2004 och bedöms ta något år. Försvarsmaktens logistikorganisation är hårt pressad av uppdrag för Baltikum, försörjningen av de internationella styrkorna, omstrukturering och avveckling.

Försvarets sämre ekonomi gör också att det blir mindre pengar för materielinköp. Därför kommer det att dröja några år innan stridsvästen syns på förbanden.

– Vad vi ser är ändå ett trendbrott. Vi gör ingen skillnad längre på hvmannen och andra soldater. Men all ny materiel ska skötas och användas rätt. Mycket utbildning krävs och hemvärnet har långt kvar innan vi kan hantera materielen proffsigt.

Frågor om materiel ska i första hand ställas till kvartermästaren inom förbandet. Råder oklarhet vänder han sig till MD-gruppens materielofficer. På rikshemvärnsavdelningen är tiden alltför knapp för ta hand om förfrågningar från enskilda.

ULF IVARSSON

ÖB köper förslagen

I det här numret medföljer en bilaga om utredningen hemvärnet efter 2004. Bilagan sammanfattar förslagen så som läget var i november, efter den andra remissen. En slutlig revision kommer att göras i februari–mars. Hela paketet kostar omkring 100 miljoner kronor och rikshemvärnsavdelningen försöker i ett första steg få loss pengar till högre ersättningar och differentierad utbildning, cirka 30 miljoner kronor. Ambitionen var att de nya nivåerna skulle börja gälla redan 2004, men det är osäkert om det går att genomföra. Budgetprocessen var redan långt framskriden när tabellerna var klara.

I utredningen aviseras en del ny utrustning för ytövervakning, mörkerstrid och kommunikation som det i dagsläget inte finns några beslut om. Att anskaffa mer avancerad materiel är dock ett måste om hemvärnet ska kunna hänga med i försvarets modernisering.

– Det återstår en del justeringar och intern marknadsföring av hemvärnet efter 2004, men kursen ligger fast och ÖB har köpt förslagen, säger informationschef Sune Ullestad.

Införandet kommer att ta flera år. Försök ska göras med både ny utbildning och hvinsatskompanier. Hemvärnet ska också vara med i de i tester av informationsnätverket, så kallade demonstratorer, som försvaret planerar 2005–2006.

– Ta gärna ut bilagan om du vill spara den separat, hälsar Sune Ullestad.

ULF IVARSSON

Elisabeth prioriterar förändring

● Elisabeth Falkemo, 47, valdes till ny rikslottachef med överväldigande majoritet på Lottornas riksstämma i Stockholm.

– Det känns oerhört stort och oerhört spännande. Jag är hedrad och stolt över att ha blivit utsedd till att driva det viktiga förändringsarbetet som vi nu står inför.

– Lottorna har glädjande nog hela tiden utvecklats i takt med omvärlden. I dag står vi inför helt nya hot mot det civila samhället, samtidigt som Försvarsmakten skär ner. Något som gör att frivilligrörelsen faktiskt är viktigare i dag än någonsin tidigare.

Lottorna är till antalet, med sina drygt 20 000 medlemmar från 16 till 101 år, ett av Sveriges största kvinnliga nätverk.

Falkemo har tidigare arbetat som generalsekreterare för Lottorna under 8 år. Nu senast kommer hon från Apoteket och en tjänst som personalchef.

Elisabeth Falkemo: ”Vi måste marknadsföra oss själva betydligt bättre.”

Uppland hårdbantar

Hemvärnet kryper in i sin nya kostym. Uppland minskar från sju till två bataljoner.

● Antalet bataljoner minskar mellan år 2003 och 2004 från 155 till 136. Kompanierna blir också färre – från 598 till 497 och plutonerna minskar med 297 till 1244. Även beredskapsplutonerna blir färre – från 161 till 144.

Sedan fortsätter anpassningen under 2005 och 2006 till dess att balans råder mellan individerna och förbanden. Syftet är att anpassa organisationen till den struktur som anges i utredningen hemvärnet efter 2004.

Den på papperet hårdaste bantningen av alla genomförs av Upplandsgruppen. I dag finns i gruppen sju bataljoner, målet är två. Antalet kompanier minskar från 28 till åtta.

Upplandsgruppens chef Steve Gunnarsson måste gå försiktigt fram och förankra anpassningen bland sina hemvärnssoldater.

– För att hemvärnsbefälet ska leda och öva med fulla förband måste vi inta en organisation som motsvarar det antal hemvärnssoldater som finns tillgängliga, skriver han i ett brev till all personal i Uppland.

– Vi ska inte rusa iväg utan i lugn och ro skapa en fungerande organisation där alla finner sin plats och där rätt chefer leder verksamheten.

Under 2003 övar Uppland som vanligt medan allsidigt sammansatta arbetsgrupper förbereder omställningen.

– Det här blir jättebra. Jag ser bara fördelar, framförallt att få öva i väl uppfyllda förband – hur roligt är det att vara gruppchef över tre solder eller plutonchef över en grupp, frågar sig stf bataljonschefen Håkan Westman, som kommer att tillhöra Södra Upplands bataljon. Bataljonen bildas av Enköpings och Hagunda hvbataljoner.

Slutrejsat i hv

● Terrängbilar av typen 11, 20 och 13 får inte köras fortare än 50 kilometer i timmen på vanliga vägar och högst 70 kilometer i timmen på motorväg. Beslutet trädde i kraft den 9 december efter krocktester. Samtliga dessa fordonstyper används i hemvärnet.

”I dag går inte ekvationen ihop. Helst ska försvaret inte kosta någonting alls, men … ändå kunna försvara Sverige mot väpnat angrepp och hävda vår territoriella integritet …”

(Lars Fresker, ordförande i officersförbundet, 4/11-03)

Hon dansade en sommar

Utvecklingen av Emma avbryts.

Utbildningen inte förgäves. Från Emma kan datorn och radion återanvändas. FOTO: ANDERS KÄMPE

● Emma fick ett kort liv som digital meddelandeblankett i hemvärnet. Från 2004 går hemvärnet över till det försvarsmaktsgemensamma systemet Pc Dart, som är säkerhetsgodkänt och utvecklas kontinuerligt.

– Den utbildning som skett på Emma är dock inte förgäves. Miljöerna påminner mycket om varandra och Emma blev istället ett nödvändigt utvecklingssteg, säger major Mats Stedt på rikshemvärnsavdelningen.

Finessen med Pc Dart är att systemet kan hantera mycket information på ett enkelt sätt. Dessutom finns ett antal färdiga format för olika tjänstegrenar. Operatören fyller bara i färdiga blanketter innan sändningen.

En ytterligare fördel är att signalisten eller stabsmedlemmen samtidigt kan passa två nät – till exempel en ultrakortvågsförbindelse med Ra 146 eller Ra 180 och en kortvågsförbindelse – hemvärnet har redan i dag Ra 763 som är inköpta för Emma.

Den hårdvara som behövs är således en dator, en anslutningskabel och en radio. Bärbara datorer, programvara och anslutningskabel är som det heter behovsatta för 2004.

Ra 180 är en modern frekvenshoppande radio som gör det omöjligt för motståndaren att avlyssna trafiken.

FRO har personal som kan Pc Dart och är nu redo att starta utbildningen på bred front när som helst.

– Satsningen på Emma är inte bortkastad. Dels kan vi återanvända materiel, dels dra nytta av våra utbildade systemansvariga, säger Mats Stedt.

Den andra digitala specialösningen för hemvärnet, lägeskartan Hemus, ligger på is tills vidare. Dels finns just nu inte pengar för att fortsätta, dels övervägs om det inte vore smartare att hoppa på försvarets mer avancerade system IS Mark.

ULF IVARSSON

Hemvärnslotteriet dog ut

● Lotterierna i hemvärnet ger i år cirka 600 000 kronor. Reselotteriet ökar, medan försäljningen av bingolotter avklingar. När bingolotto gick som bäst inbringade det 700 000 kronor – i dag omkring tredjedelen.

Det traditionella hemvärnslotteriet dog ut när bingolotto kom och är nu nedlagt.

För år 2000 gav det bara 30 000 kronor – förra året föll högsta vinsten ut och då blev det istället ett underskott på 100 000 kronor.

En gång i tiden var hemvärnslotteriet något av en ryggrad i hvföreningarnas ekonomi. Rådets revisor Krister Willén berättar att det på 1970-talet brukade ge 7000–8000 kronor om året till Bobergs hemvärnsområde, där han var chef.

Lotterinettot delas ut till MD-gruppernas hvråd och ska täcka kostnader som inte Försvarsmakten kan betala – som inköp av hemvärnets silvermedalj, andra medaljer för förtjänstfulla insatser, priser vid tävlingar, gåvor till hv-män eller befäl som slutar samt en del av kostnaderna vid hv-tingen.

Trögt organisera försvar av spåren

Järnvägarnas driftvärn stagnerar. Få av de nya operatörerna vill skriva avtal.

● Förutom Banverket har fyra mindre företag anslutit sig hittills. Green Cargo, f öre detta SJ Gods, har sagt nej och totalsiffran för antalet driftvärnsmän inom järnvägssektorn krymper från 700 för några år sedan till 230 om inte SJ AB med flera skriver på.

– Det är flera faktorer som ligger bakom, den viktigaste är att organisationerna är bantade, säger Mathias Persson på Banverkets beredskaps- och säkerhetsskyddsavdelning.

– De små företagen i branschen är jätteglada för att få personal utbildade i krisstöd och ledarskap som de ändå måste ha, men det räcker tydligen inte.

Järnvägens driftvärn går mot en kaderorganisation. Det innebär en mindre grupp befäl för varje banregion, som kan leda en tillfällig styrka för krishantering. Som exempel på kris tar Mathias Persson förra vinterns trafikkaos.

Väckt bitterhet

I Banverkets värld kan driftvärnet göra nytta även i fredstid med bevakning, vägvisning och insatser på spårområdet. Järnvägen är utsatt för mycket skadegörelse och till och med sabotage i områden där väktare och andra inte får komma in av säkerhetsskäl.

Olika förutsättningar

Styvmoderligheten mot driftvärnet sedan SJ bolagiserades har väckt bitterhet hos de aktiva. En av förbandscheferna, Kenneth Landgren från Ångermanland, skrev till försvarsministern och undrade om driftvärnet spelat ut sin roll. ”I dag slås järnvägarnas driftvärn sönder … de nya bolagen är bara intresserade av en slimmad organisation och ett snabbt vinstresultat”. Björn von Sydow svarar att det är varje företag som självt bestämmer och hänvisar i övrigt till utredningen om hemvärnet efter 2004. I denna behandlas dock inte driftvärnet, eftersom så olika förutsättningar råder från företag till företag.

Mathias Persson ger ändå inte upp. Han säger med eftertryck att varje rykte om att Järnvägarnas driftvärn ska läggas ned ska med kraft tillbakavisas.

ULF IVARSSON

Hemvärnssamling på campen

FOTO: KN SAMUEL SEHLBERG, PRESSOFFICER KS06

● Redigeringen av Per Sjöswärds artikel om hemvärnssoldater i Swedint i förra numret gick lite för hastigt. Conny Ahlström, stf hvkompanichef i Överlule träffade tidningen i Makedonien, inte i Kosovo.

Martin Hägg är från Karlskoga, precis som Per Sjöswärd skrivit i manus, och inte från Karlskrona.

Tyvärr kom inte heller uppgiften om Johan Falk med. Johan ställer upp både som KFOR-soldat och hemvärnsman när det behövs. I somras var han på ”leave” och hjälpte då till att leta efter en vilsegången i trakten av Kisa i Östergötland.

Per Sjöswärd lyckades också få hjälp med den svåra uppgiften att att samla så många KFOR-soldater med hemvärnstillhörighet som möjligt på samma bild. Här är några utanför stabsbyggnaden i Camp Victoria:

Nedre raden från vänster: Sara Öström, Eskilstuna, André Norlander, Muskö, Pelle Svensson Tabergsdalen, Jimmy Rosén, Hässleholm, Bengt Ove Hammarberg, Tyresö, Stefan Gustafsson, Karlsborg, Marcus Schön, Högsby och Mikael Elofsson, Hässleholm.

Övre raden från vänster: Emma Johansson, Boden, Dan Ritzén, Sunnerbo, Johan Vaernholt, Kävlinge, Johan Sundh, Tyresö, Per Olovsson, Hudiksvall, David Rejbo, Nacka, Christian Hägg, Malmö, David Ekblom, Järpen, Peter Andersson, Landsbro samt Niklas Hammarström, Alingsås.

● **UNDER HÖSTEN** har 24 kommuner informerats om nyttan med driftvärn på möten som anordnats av rikshemvärnsavdelningen.

● **UNDER VÅREN** gör norra militärdistriktet försök med en hvinsatskompaniledning för att dels utbilda, dels leda insatser vid stöd till samhället.

● **DET GAMLA MC-STÄLLET** ska under 2003 bytas mot ett av Goretex-typ. Ordonnansen får behålla sitt gamla ställ.

● **EN NY** förbandsmålsättning för hemvärnet ska fastställas under 2003. Dokumentet talar om vilken förmåga de olika hemvärnsförbanden ska ha, vilket i sin styr tillförseln av materiel. Den nuvarande förbandsmålsättningen är från oktober 2000.

Säkert samband längs Nissan

● Under de svåra översvämningarna av Nissan i början av 2002 då hemvärnet hjälpte till uppmärksammades att vare sig radio eller mobiltelefon var helt pålitliga.

Nissadalens hvkompani har därför anskaffat en repeateranläggning som monterats med bistånd av räddningstjänsten.

– Längs den aktuella sträckan inom kompaniets område uppnås ett mycket gott samband, vilket känns betryggande om olyckan skulle vara framme igen, säger Rolf Calissendorff, kompanichef.

Skyddsvaktutbildningen ses över

● Skyddsvaktsutbildningen skiljer sig något åt beroende på var den ges. Nu ska det bli ordning och reda genom centrala bestämmelser. En remiss är ute med svar begärda till den 15 mars. Underlaget är från norra militärdistriktet. Utbildningen tar i dag 16 timmar och en av frågorna som ska besvaras är om det är lämpligt att lägga till fyra timmars självskydd.

Thomas driver på för hemvärnet

En officer med starka rötter i frivilligmyllan har satt sig i chefsstolen på rikshemvärnsavdelningen.

● Thomas Johansson föddes i en hemvärnsfamilj – pappan var stf kretschef i Södra Roslagen och Thomas vara bara 14 år på sin första övning. Redan under sina tidiga yrkesår hjälpte den unge livgardisten till att utbilda hemvärn på helgerna och fortsatte med det i nära 20 år. Thomas är också högkvarterets kontaktman för Frivilliga motorcykelkåren och ser positivt på avtalsorganisationerna.

– De ger hemvärnet en bredd som vi inte klarar på egen hand och samtidigt större förankring hos svenska folket.

Ska försvara

Rikshemvärnsavdelningen försöker nu anpassa antalet befattningar till en realistisk nivå som kan bemannas.

– Avtalspersonalen måste också vara utbildade för att uppträda i krigsförbandet hemvärnet. I klartext bör till exempel förarna kunna försvara sin gruppering.

Efter denna deklaration är Thomas Johanson mer försiktig att uttala sig i aktuella frågor. Han vill få mer tid på sig att sätta sig in i jobbet.

– Jag passar på båtfrågan, ny organisation för militärdistrikten och ekonomin i ”hemvärnet efter 2004”. Så mycket kan jag säga att vi är med och påverkar i så gynnsam riktning som möjligt för hemvärnet.

Rollerna klara

Rollspelet är utklarat. Avdelningschefen står för en stor del av kontakterna inåt och driver hemvärnsfrågor i försvarsmaktsprocessen, rikshemvärnschefen är mera av visionär och frontfigur med en direkt kanal till ÖB.

– Tillsammans ska vi se till att tydliggöra hemvärnet för både politiska och militära beslutsfattare.

Thomas Johanson blev officer 1977 och hade en traditionell infanterikarriär bakom sig då han slog in på intendenturlinjen – det som i dag kallas logistik. Senaste befattningen var den utsatta positionen som chef för avvecklingssektion i högkvarteret. Sektionen håller i utrangeringen av gammal försvarsmateriel.

Nyanserar bilden

– Tyvärr har debatten innehållit många förenklingar och uppfattningar med dålig verklighetsanknytning, säger Thomas, som lovar att återkomma till ämnet i denna tidning för att nyansera bilden.

Familjen består av Rose-Marie och utflugna syskonen Mikaela och Rickard. Till jobbet kör Thomas gärna en kraftig japansk motorcykel. Den luftar han också på långturer i Europa tillsammans med hustrun. Ett annat intresse är skönlitteratur. För detta har organisatören Thomas dock ingen plan utan läser i perioder för nöjes skull.

Född i en hemvärnsfamilj. Överstelöjtnanten med särskild tjänsteställning Thomas Johansson tar över efter överste Christer Wulff, som avgått med sjukpension.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

● **All personal** i hemvärnet ska i sinom tid bära reflexband runt fotleden. Just nu utreds om reflexerna kan anskaffas centralt.

● **Rättvikslottan Gunnel Larsson** har fått kungliga guldmedaljen, den högsta utmärkelsen inom Lottorna. Gunnel är både kårchef i SLK och stabslotta i hemvärnet.

● **Generalmajoren** Bo Waldemarsson placeras som chef för mellersta militärdistriktet från och med den 1 januari 2003.

● **Ett blått** kontraktsmärke får den som fullgjort sina timmar 2003. Märket ska sitta på fältdräkten. Något särskilt märke för m 87 tillverkas inte. Förra året beställdes bara 451 stycken.

● **Inför HvSS** 60-årsjubileum 2003 har en av lärarna på skolan, Peter Nilsson gjort en lista med förslag på åtgärder för att fräscha upp museet. Det handlar till stor del om att komplettera med vapen, uniformer och annat som hemvärnet fått de senaste åren. Vidare föreslås att gamla filmer spelas över på VHS för att visas i någon video- och datorhörna.

● **Regeringen vill öka** antalet recervofficerare i hemvärnet, i dag cirka 300. Reservarna tvekar innan ersättningsfrågorna är lösta. Bryter de kontraktet med Försvarsmakten försvinner löner och premier som de är vana vid.

● **Ny chef** för järnvägarnas driftvärn är Hans Hagen, före detta major på I 13.

Rikshemvärnsavdelningen informerar

Materiel. En viktig fråga som måste få sin lösning är hur hemvärnet kommer in i det Nätverksbaserade Försvaret, NBF. Vi bör finnas i de utvecklingsmiljöer som går under benämningen demonstratorer. Demo 05 och Demo 06 är här de viktigaste. De ska bland annat ge svar på vilka nya förmågor och ny materiel vi behöver. Mer info kommer i tidningen Hemvärnet och på nätet.

Inspektioner. Rikshemvärnschefens inspektioner genomförs enligt följande:

- 4–6 april Göteborgsgruppen
- 25–27 april Blekingegruppen
- 16–18 maj Bohus-Dalgruppen

Reglementen. Minneskort Hemvärnsgruppchef 2002 är klart och leveranser har påbörjats. M-nummer: M7741-180202.

Reglementena Hvbat och Hvkomp har lämnats till första provtryck.

Arbetet med UtbR Hv startar upp igen efter årsskiftet och pågår under 2003.

Personal. Överstelöjtnant Magnus Engdahl, som nu tjänstgör på Östgöta helikopterbataljon (4.hkpbat) på Malmen/Linköping, finns 2003-01-07 till 2003-09-30 på avdelningen. Magnus kommer att jobba på utvecklingssektionen men även arbeta med medinflytande- och budgetfrågor.

Hemvärnsmusiken. Grundkurs för dirigenter i hv- och frivmusikkårer går på HvSS 17–19 januari nästa år. 11 januari arrangerar MD S musiksamordningsmöte i Växjö. Deltagare är kårchefer samt repr från CMR, FömusC och Rikshemvärnsavdelningen.

2003 års hemvärnsmusikstämma äger rum 29–30 mars. Plats meddelas senare.

Bevakningsbåtarna ryker 2003

Båtfrågan för hemvärnet kunde inte avgöras under höstens budgetdialog. Istället ska hela organisationen utredas.

I farozonen. Bevakningsbåtarna ska avvecklas enligt direktiv från högkvarteret. FOTO: ANDERS KÄMPE

● Rikshemvärnschefen Anders Lindström ser positivt på att utredningen kommer till stånd.

– Det är bra att vi får klarhet i vilka uppgifter som ska lösas och att båtfrågan blir ordentligt genomlyst.

I chefen för grundorganisationsledningens direktiv för utredningen heter det att bevakningsbåtarna och en marin arbetsbåt ska avvecklas under 2003. Det rör sig om fem fartyg, stationerade i Sörmland, Gotland, Karlskrona och Bohuslän (marina arbetsbåten).

– Anledningen till att vi måste se över hela hemvärnet med marina uppgifter är att problemen hopar sig när det gäller att försörja organisationen med båtar, säger major Kjell Larsson på rikshemvärnsavdelningen.

I klartext betyder det att kostnaderna för så kallad teknisk design och reservdelar ökar ju färre individer som är i bruk.

Den stora delen av hemvärnsflottan utgörs av så kallade 200-båtar (16). Dessutom finns ett 30-tal kontrakt med civila båtägare, de flesta vid Livgrenadjärgruppen (Östergötland). 200-båtarna levererades under 1960- och 70-talen och börjar närma sig slutet av sin livslängd. Kostnaderna för att livstidsförlänga dem till 2008 har beräknats till åtta miljoner kronor.

Impopulärt

På kort sikt ska hemvärnet fortsätta att använda 200-båtar. Ur försvarets totala bestånd väljs de med minst underhållsbehov. Till dess utredningen är klar görs inga särskilda underhållsåtgärder på dem. I framtiden är inhyrning av civila båtar en möjlighet. En allmän övergång till civila båtar är dock impopulär i hemvärnet. Sjövärnskåren, som enligt avtal med hemvärnet ska rekrytera personal till nyckelbefattningar, avvisar också bestämt tanken på att kontraktera fiskebåtar.

– Finns det inga plattformar kan vi inte heller utbilda båtgrupper, så enkelt är det, säger generalsekreterare Johan Fischerström.

Stridsbåt 90 E har diskuterats som ersättningsbåt, men har klara nackdelar. Den rymmer bara åtta man plus förare. Snabba båtar behövs inte i hemvärnet. De tål inte hård sjö och utbildningstiden räcker inte till.

Ett antal större stridsbåtar (90 H) frigörs 2008–2009 och man undersöker om de kan strypas till 20–25 knop för att passa hemvärnet. Båttypen är bättre än 200-båtarna i alla avseenden utom en: de lastar bara en halv pluton. Eftersom det är en stor serie är underhållet billigt, men utbildningen är krävande. Tillgången är oklar – det kan bli huggsexa om båtarna, då intresset är stort från civila myndigheter.

Symbolisk betydelse

Militära båtar eller ej har stor symbolisk betydelse för de cirka 3000 aktiva i det marina hemvärnet. En rundringning till några förband tyder på att det är stamfartyg som gäller.

– Den viktigaste faktorn är att ha en militär båt att bygga verksamheten kring. Jag träffar dagligen folk som sett båten och vill vara med i Sjövärnskåren. Vi slussar dem sedan till hemvärnskompaniet, säger Lar Bobrowsky, Västervik. Han är det första navigationsbefälet som placerats i en hvbataljon med marina uppgifter, nämligen Vimmerby-Tjust.

– Den har ett stort värde för rekryteringen och är mycket lämplig för navigationsträning.

I Lars Bobrowskys vision inrättas ett centrum för båtchefsutbildning i Västervik, ”det marina hemvärnets sjöbefälsskola”. Att få använda kronfartyg är då ett måste.

Samma inställning har major Lars Sandelin, som är chef för Södertörnsgruppen. Inom gruppens område opererar åtta stamfartyg med hemvärnsbesättningar.

– Jag tror inte på kontrakterade båtar. Försvaret får bestämma sig. Ska vi ett hemvärn med marina uppgifter måste nog 200-båtar eller liknande avdelas.

Södertörnsgruppen prioriterar sin marina verksamhet. Underhållskostnaderna är låga genom att besättningarna tar väl hand om båtarna. Även Gotland har bra ekonomi tack vare engagerade besättningar och att man kör transporter till Gotska Sandön åt naturvårdsverket.

– Eftersom hemvärnet hör hemma i förbandsgrupp ett är det dags att låta det få kosta pengar. Organsationen behöver signaler som: ”Ni är viktiga, här är grejorna, sköt om dem”. När våra båtar avvecklas, varför inte undersöka om det går att leasa norska, säger övlt Rutger Bandholz, chef för Gotlandsgruppen.

Egen båt självklart

– Det är viktigt att skärgårdshemvärnet får bra resurser både militärt och civilt för att kunna lösa sina nu ganska breda uppgifter i ett samhälle som blir alltmer sårbart. Att kompaniet ska ha egna båtresurser är en självklarhet om man vill ha en önskvärd hög beredskap. Nu har kompaniet en 200-båt som man definitivt inte vill bli av med. Den betyder mycket, säger Per Westin, 24 skärgårdshvkompaniet.

– Vi saknar båtar. Det har i sin tur gjort att intresset betänkligt har avtagit hos befäl och mannar, säger Göran Pederson, Helsingborgs marinkompani.

På militärdistrikten tycker man att militära båtar fungerar bättre för miltärt bruk än civila. Då hemvärnet är ett krigsförband är gråmålade båtar mer naturliga. De har god tillgänglighet och är driftsäkra.

Kostnaderna för att hålla 200-båtarna i sjön ännu några år är en struntsumma jämfört med vad försvaret la ut på ryskbyggda underhållsfartyget Ornö. I det fallet rann 52 miljoner kronor bort innan man bestämde sig för att stoppa renoveringen och skrota fartyget.

ULF IVARSSON

Rättelse

● I artikeln om inspektionen i Skaraborg i nr 5/02 nämndes att generalen tar sig tid att prata med folket. Den general som åsyftades var **Mats Welff**.

Bilden i förra numret på musikkåren framför en JAS 39 Gripen var tagen av **Per Kustvik**.

Bilden på general Welff bakom kulsprutan på sidan 27 hade **Peter Bäärnhielm** skapat.

Vi uppgav i reportaget från Norrbotten att Pekka Hiula har uppfostrat 94 ungdomar sedan 1996. Äran bör också tillfalla fyra andra ungdomsledare och kapten **Anders Nilsson** på Lapplandsjägargruppen.

HBR
TEGELLIDSGATAN 6, 596 34 SKÄNNINGE
TEL: 0142-554 75, FAX: 0142-403 10

Instruktörer ny målgrupp för HBR

Av den gamla intresseorganisationen har det blivit en modern utbildningsplattform.

Vid en hemvärnschefskurs på Rosersberg sensommaren 1941 togs ett beslut om att bilda en sammanslutning för hemvärnsområdesbefälhavare. Tolv representanter utsågs och åtta av dessa sammanträdde på Hotel Continental i Stockholm den 11 oktober 1941. En interimsstyrelse utsågs och ett upprop med inbjudan till medlemskap utsändes till samtliga Sveriges hvobefälhavare. Konstituerande sammanträde hölls i riksdagshuset i Stockholm den 25 mars 1942. 31 ombud från 17 inskrivningsområden tog då beslut om att bilda Hemvärnsområdesbefälhavarnas Riksförbund.

HBR tog sig genast an hemvärnsbefälets frågor genom skrivelser och uppvaktningar.

Trög start

Föret var trögt i portgången. Den första årsberättelsen redovisade sex sektioner med 131 medlemmar. 1948 kunde man redovisa 15 sektioner med 350 medlemmar. I uppvaktningar och skrivelser av skilda slag verkade sedan HBR för hemvärnet och dess befäl. Det kunde gälla utbildning, utrustning, rekrytering och arvoden.

I samband med rikshemvärnschefen Gustaf Petris 60-årsdag införde man Petri-medaljen i silver och brons. Ett enda exemplar i guld präglades och detta tilldelades Gustaf Petri.

1953 sade man nej till gruppchefernas anslutning till HBR. Oförklarligt och oförsvarligt, men misstaget rättades till 1956.

I början av 1960-talet ändrades namnet till Hemvärnsbefälets Riksförbund.

Vid riksstämman 1962 betonades att HBR var ett forum för friare diskussion i frågor som rör problem i samband med hemvärnets verksamhet, att man verkar för god sammanhållning bland befälet och för en positiv inställning till försvaret. Medlemsökningen tog fart och 1967/1968 bildades den första driftvärnssektionen av Postverkets driftvärn. HBR hade totalt 28 sektioner. 1968 hade HBR 1 800 medlemmar och 1975 var antalet 2 384. Fram till 1994, då HBR blev en frivillig försvarsorganisation ökade medlemsantalet med ett par tusen.

Utbildning nu viktigast

Förutsättningarna ändrades och HBR är inte längre en ren intresseorganisation, utan verksamheten är nu fokuserad på utbildning, rekrytering och försvarsupplysning.

Utbildning i ledarskap samt krigsförbandskurser på regional nivå och centrala krigsförbandskurser, KFK 1, sker på uppdrag av Försvarsmakten. Utbildningen måste också omfatta egna instruktörer inom hemvärnet, då man inte kan utesluta ett minskat framtida stöd från MD-grupperna.

Inte minst viktigt är att HBR kan bidra vid rekrytering av hemvärnssoldater till utlandsstyrkorna. Vi vet att de som återvänder till hemvärnet efter fullgjord utlandstjänst höjer kompetensnivån inom sina hemvärnsförband.

Major Jan Backman, HBR:s utbildningsansvarige, visar upp ett estländskt standar, överlämnat till HBR i anledning av kontakterna mellan Sverige och de baltiska länderna.

FOTO: PER SJÖSWÄRD

PER SJÖSWÄRD
(UNDERLAG AV LARS HEDSÄTER)

HBR:s nya ledning och funktionärer

Hedersordförande: Erik A Egervärn, Jämtland, omval, förbundsordförande, tillika styrelseordförande: Lars Hedsäter, Södermanland, omval, förbundskassör: Krister Willén, Östergötland, omval, personlig ersättare: Robert Willén, Östergötland, omval, region norr I: Jan Backman (tillika utbildningsansvarig), Norrbotten, omval, Personlig ersättare: Kjell Berggren, Västerbotten, nyval, region norr II: Eva Engholm, Västernorrland, nyval Personlig ersättare: Ronny Johansson, Jämtland, nyval, region mitt I: Göran Lindholm, Stockholm, nyval, personlig ersättare: Lars Hedbrant, Gävleborg, nyval, region mitt II: Bertil Karlsson, Östergötland, nyval, personlig ersättare: Anders Lidberg, Värmland, omval, region syd I: Ronnie Nilsson, Blekinge, nyval personlig ersättare: Jan Ernestål, Kalmar, nyval, region syd II: Arne Ekberg, Sjuhäradsbygden, nyval, personlig ersättare: Bengt G. Ludvigsson, Halland, nyval, revisorer: Göran Carlsson, Östergötland, omval, Göran Eriksson, Östergötland, omval (auktoriserad eller godkänd revisor utses senare av styrelsen), revisorssuppleant: Anders Hede, Östergötland, nyval, valberedning: Roland Treding, Västra Vänern, omval Gösta Wensberg, Stockholm, omval, sekreterare, adjungerad: Hans Karlsson, Östergötland (HBR:s kansli).

På det här vapnet sitter en tidig prototyp till Aimpoints nya hemvärnssikte.

En röd punkt skyttens bästa vän

Nya siktet blir en revolution för skyttet i hemvärnet. Sätt bara röda punkten på målet och tryck av.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

Hjärtat i siktet. Det här lilla chipet till lysdioden är hemligheten bakom att batteriet håller i tio år.

Konstruktörerna Niklas Larsson och Magnus Petersson har lagt ned 1,5 manår på siktet.

Aimpoint i Malmö, som sedan 1997 mångdubblat sin omsättning med en prestigeorder till amerikanska armén, är i dagarna klar med konstruktionen av rödpunktssiktet till hemvärnet. Just den principen rankades högst då erfarna skjutledare inom hemvärnet testade olika optiska sikten. Det går att växla mål och komma till skott på kortare tid än en sekund och ändå träffa.

En stor fördel jämfört med järnsikten är att rödpunktssiktet används med båda ögonen öppna. Det är bara att lägga punkten på målet och trycka av. En skytt som själv blir påskjuten – alltså utsätts för livsfara – får en adrenalinkick som gör att han inte kan blunda med ena ögat. Detta är en rent biologisk reflex, som inte kan tränas bort. Öppna riktmedel passar alltså bra på skjutbanan men inte i krig och det är ju då det verkligen gäller att sikta rätt.

– Det finns vetenskapliga bevis för detta och vi har haft besök av soldater från amerikanska specialstyrkor som varit i strid och upplevt fenomenet i verkligheten, säger Per Sandberg, verkställande direktör för Aimpoint.

Ögat måste inte heller – som vid kikarsikten – befinna sig på ett exakt avstånd från okularet. Det går lika bra att skjuta med till exempel skyddsväst och goggles (för nattseende) påtagna. Punkten hamnar ändå i samma plan som målet

Tål att tappas

På ett militärt sikte ställs hårda krav på hållfasthet och livslängd. Det ska tåla att tappas i golvet, stå emot kyla, värme och kemikalier. Batteriet måste fungera i åratal. Strömbrytare och inställningar ska kunna manövreras med vantar på.

– När vi fick veta vad FMV krävde var det

många som sa ”det går aldrig”, berättar Einar Cronstedt, marknadschef. Men det gjorde det och vad batteriet beträffar löstes problemet genom att en ny, otroligt strömsnål lysdiod togs fram. Det hände att jägare märkte att batteriet tagit slut när älgen kom, men en ny generation dioder har nu förlängt livslängden flera hundra gånger – i det här fallet drar den civila marknaden nytta av den militära utvecklingen.

– Tekniken lever upp till FMVs krav, batteriet ska inte behöva bytas förrän efter tio år, säger Einar Cronstedt.

Därför försökte konkurrenterna med solfiber, som ändrar intensiteten automatiskt. Problemet är att styrkan blir fel om skytten står i mörker och siktar mot ett ljust föremål eller tvärtom. Antingen ser man inte punkten eller också bländar den.

Stor energi har lagts ned på att göra siktet lättskött. Frontlinsen skyddas av ett plant glas och okularlinsen av ett plastglas som är lätt och billigt att byta. I normalfallet kan man faktiskt skjuta med plastskyddet på. Planglaset fram tål att torkas av med ärmen. Inga verktyg krävs. Siktet nollställs med en tomhylsa, i nödfall med fingrarna.

Om viljan finns

För hemvärnet och fallskärmsjägarskolan har Försvarsmakten tills vidare beställt enbart rödpunktssikten (och ett mindre antal förstoringstillsatser för försök). Några planer på att gå vidare tekniskt finns inte just nu. Finurligt nog har Försvarsmakten ändå sett till att siktena kan fungera som komponenter i ett större system – som det första steget mot att utrusta en vad som skulle kunna kallas nätverkshvsoldat. Siktet sitter på skena som svetsas på vapnet. På denna skena eller på den skena som finns på siktets ovansida kan man – om viljan finns och försvarsanslaget räcker – skruva fast allt möjligt spännande:

- Bildförstärkare för nattliga uppdrag.
- Vapenlampa eller koncentrerat rött eller infrarött ljus (infrarött tillsammans med goggles) som belyser målet (laserpekare). Soldaten kan skjuta från höften.
- Igenkänningsutrustning som skiljer mellan vän och fiende. En kodad laserstråle sänds ut från vapnet mot en förmodad kombattant. Våra egna bär omkring på små radiosändare som svarar på rätt signal. Svaret tas emot av en mottagare på vapnet och presenteras på lämpligt sätt för skytten. Uteblir kvittensen är det antingen en fiende eller en svensk soldat som glömt sätta på sig sändaren.
- Målutpekning och avståndsmätning med laser. Koordinaterna överförs via satellit (GPS) till förband som står för vapeninsatsen.

Calle Söderqvist, FMV, med det prototypsikte i aluminium som ger en antydan om hur det färdiga siktet kommer att se ut.

– I detta sammanhang vill jag understryka att hemvärnsmannen inte får skruva på annan materiel än den han tilldelats enligt utrustningslistan, säger Boo Isaksson, Försvarsmaktens vapenofficer.

Otränade vinner

Finns det några studier av hur mycket bättre verkan man får av elden från ett förband med rödpunktssikten?

– Inte mig veterligt. Klart är att enheter som just mobiliserat eller har många otränade skyttar vinner mycket på det liksom då det är nedsatt sikt och duellsituationer, säger Calle Söderqvist, FMV:s projektledare för anskaffningen av siktet.

Enligt FMV:s avtal med Aimpoint ska något tusental sikten vara levererade till den sista december 2003, resten i en takt av 10 000–20 000 per år. En första serie om några hundra sikten testas under våren i militärdistrikten.

Renoveringen av Ak 4 till Ak 4B pågår till och med 2004. Hemvärnsmännen byter successivt ut sina Ak:4:or mot AK4 B med påmonterade sikten. En möjlig start för denna operation är andra kvartalet 2004 enligt en plan som rikshemvärnsavdelningen bestämmer senare.

FAKTA

Rödpunktssikte

Siktet är uppbyggt av ett sikteshus med fäste, innerrör med optik samt elektronik. Det är tillverkat av höghållfast och specialbehandlad aluminium, som ger ett mycket slag- och miljötåligt sikte.

Innerröret, som bär upp den reflekterande linsen och lysdioden är ledat upphängt i huset. Lysdioden tillsammans med den reflekterande, sfäriska linsen skapar själva riktpunkten. Dioden är monterad i linsens fokus och reflekterar sitt ljus mot skytten, som då ser en projicerad bild av dioden – den röda punkten – placerad på målet (egentligen i oändligheten). Punkten finns alltså på målet oavsett avståndet dit och oavsett var i synfältet man tittar.

Sprängskiss av rödpunktssiktet.

Linsen är belagd med stort antal skikt för att skapa reflektion vid lysdiodens våglängd men samtidigt full transmission (ljusgenomsläpp) vid alla andra våglängder – från synligt ultraviolett ljus till infrarött ljus.

Genom att innerröret är ledat upphängt kan det flyttas i förhållande till huset så att man kan göra en skottställning. Detta sker med två justerskruvar, en för höjd- och en för sidojustering.

Till elektroniken i siktet hör lysdioden, en krets för reglering av punktens ljusstyrka och ett batteri. Lysdioden ger en liten, väldefinierad röd punkt vid en viss våglängd. Skytten kan ställa in ljusstyrkan hos punkten från sådant mörker att ljusförstärkare måste användas till starkaste solljus. Det sker i 10 eller 16 olika lägen, beroende på siktestyp. Batteriet är av litiumtyp och kan lagras i tio år.

Parallellt utvecklas ett enhetsrödpunktssikte till Ak 5 C och D, ksp 90B och ksp 58C i övriga försvaret.

Frågor om enhetssiktet besvaras av Carl Söderquist på **carl.soderquist@fmv.se**

Solen har just gått upp då plutonen ur norra skånska öser på med pv-vapnen.

Hässleholm anfaller i soluppgången

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

Häftigare än så här blir det inte i hemvärnet. Skåningarna anfaller för att ta terräng och soldaterna jublar.

I gryningen är tälten rivna och plutonen stridsberedd. En rekstyrka har utgått för att svara på chefens spaningsfrågor, hitta en bra fordonsavlämningsplats och ett lämpligt utgångsläge för anfall. Där grubblar chefen på sin stridsplan och ger order till samlad pluton. Sen brakar det loss med kulsprutor, pansarskott, chockhandgranater och automatkarbiner.

Häftigare än så här blir det knappast i hemvärnet. Vad vi bevittnar är helt enkelt skytteplutons anfall för att ta och försvara terräng. Det hela äger rum på Hovdalafältet utanför Hässleholm.

Momentet är höjdpunkten på årets utbildning för beredskapsplutonerna från Norra skånska hvbataljonen och Nordöstra Skånes hvbataljon. Till övningen har sökt sig 39 soldater, varav tre kvinnor.

– Vi har aldrig kört detta i hemvärnet tidigare så ni måste vara utvilade och mätta i morgon bitti, förmanar övningsledaren, kapten Jöran Magnusson vid en kort genomgång på fredagskvällen.

Han är en levande uppslagsbok i stridsteknik och delar frikostigt med sig av knep som gör livet lättare för en hårt ansatt plutonchef.

– Sändareffekten på en ra 135 är endast åtta procent om den ligger i benfickan, så sätt fast den i stridsbältet och vik ut antennen. Kläm dit hörlurar på signalisten så blir det tyst i terrängen. Jöran öser ur sin långa erfarenhet.

Allhelgonahelgen viktes för den avslutande övningen i en utbildningstrappa, som engagerat halva militärdistriktsgruppen tre helger i år. Först var det muntlig stridsövning med cheferna, säkerhetsregler och nyheter i Soldaten i fält och sen tillämpat på skjutbana. Alla måste vara med hela vägen för att få delta i slutanfallet.

Vinner tid

Ett dilemma för hemvärnet är att vad värnpliktiga under grundutbildning tragglar

Jag har stått på huvudet i motorer sen jag var sex år, berättar Greger Jonsson i Tyringe hvkompani.

Matthias Berglund har fått svar på sina spaningsfrågor – nu kan han göra sin stridsplan.

En soldat fick en splitterskada och sjukvårdarna rycker ut.

med en vecka ska de frivilliga klara på ett par dagar.

– Genom att slå upp tälten på fredagskvällen vinner vi tid för stridsmomenten och hinner öva alla funktioner. Utan bilarna och mc:n är plutonen strandsatt när det gäller att transportera skadade, fylla på ammunition och mycket annat, förklarar major Krister Larsson vid Skånska dragongruppen.

Matthias Berglund agerade plutonchef:

– Suveränt. Det börjar likna det vi ska syssla med. Tyvärr blir det en elitisering av hemvärnet. Synd om dem som nöjer sig med skyttet.

– Kanonbra, jublar några soldater som kastat sig på rygg i en stridspaus.

Rollen som plutonchef är inte särskilt tacksam, anser Matthias. Framförallt är det tungt att både ansvara för rekryteringen och jaga upp folk till övningarna. Helgen var Matthias annars rätt nöjd med.

– Folk har haft roligt och visat sig intresserade. Jag vet att de kommer tillbaka.

Även Richard Lindqvist, stf plutonchef i Norra Skånska hvbataljonens andra beredskapspluton, gillar uppläggningen:

– Kontraktstiden är för kort och därför måste vi utnyttja övningstiden bättre. På det här sättet får vi in rutiner och lär känna varandra. Det är själva samövningen som är svår. När vi hamnar i rätt miljö vet vi vem som ska göra vad.

Respektera skjutgränser

Striden på Hovdala-fältet blev realistisk. Man måste hålla rumpan nere när chockhandgranaterna detonerar och respektera skjutgränserna för att inte riskera olyckor.

– Jag har gjort 15 år i hemvärnet och aldrig varit med om något bättre. Efter att ha stått vid en grind i fem år nu får jag äntligen öva rätt, säger Anders Larsson, Tyringe hvkompani.

En ensam civilist vankar omkring på Hovdala. Det är 28-årige Jonas Tillgren, som funderar på hemvärnet, men först vill se vad vi går för.

– Jag är utbildad stadsskyttegruppchef och förväntar mig inte att hemvärnet ska vara lika vasst, men jag kanske kan bidra med något istället, funderar Jonas.

Han har ännu inte riktigt insett hemvärnskulturen – som att förbanden ofta har fixare som håller uppe standarden på grejorna. I Hässleholms beredskapspluton tog Daniel Berglund helt sonika en lastbil och hämtade radioutrustning från FRO i Östersund, bröderna Greger och Roger Jonsson pysslar om terrängbilarna.

– De var hårt körda och stod först två månader på miloverkstan. Nu är de i fullgott skick, berättar Greger, vaktsoldat och bilförare från P6. Han och brorsan Roger tittar till fordonen en gång i veckan. De är självlärda mekaniker, har stått på näsan i motorer från unga år.

– Fordonen betyder hemskt mycket. Det känns som att det är först nu vi kommit igång. Dygnsövningar och full pluton så att alla kan öva i sina befattningar är toppen, intygar stf plutonchefen Ola Johansson.

Höjer statusen

– Detta är våra spetssoldater som höjer statusen på hela förbandet, säger överstelöjtnant Arne Hulén, avgången yrkesofficer och entusiastisk chef för Norra Skånska hvbataljonen. Runt sekelskiftet slutade 111 som gjort lumpen på regementena i trakten och tyckte att de tappade banden till försvaret då förbanden lades ner. Följande år kom bara åtta nya. Trenden har vänt. Nu räknar Skånska dragongrupen in 75–100 nya hvsoldater per år. I år avmönstrades dock 59 på grund av vapeninventeringen och eftersom skåningarna är vana vid att inte behöva åka långt till övningarna kan nya problem uppstå när Hovdala läggs ned till årsskiftet.

BILDEN

Den gamla förbandsväskan berättar

TEXT: BO LÖFQVIST,
före detta biträdande distriktschef,
och beredskapskonsulent, SRK Malmöhusdistrikt

FOTO: BENGT BERGSTRÖM

FÖRBANDSVÄSKAN på hemvärnsmuseet är förmodligen från hemvärnets begynnelse. Innehållet är enligt dagens normer tämligen enkelt, men överensstämmer med dåtida begrepp och utbildning för sjukvårdspersonalen ”Minst halva antalet samariter skola vara samaritutbildade eller ha genomgått kurs i olycksfallsvård. Alla förbandsplatser skola vara försedda med en mindre uppsättning förbandsmateriel, till exempel Röda Korsets förbandsväska nr 16”.

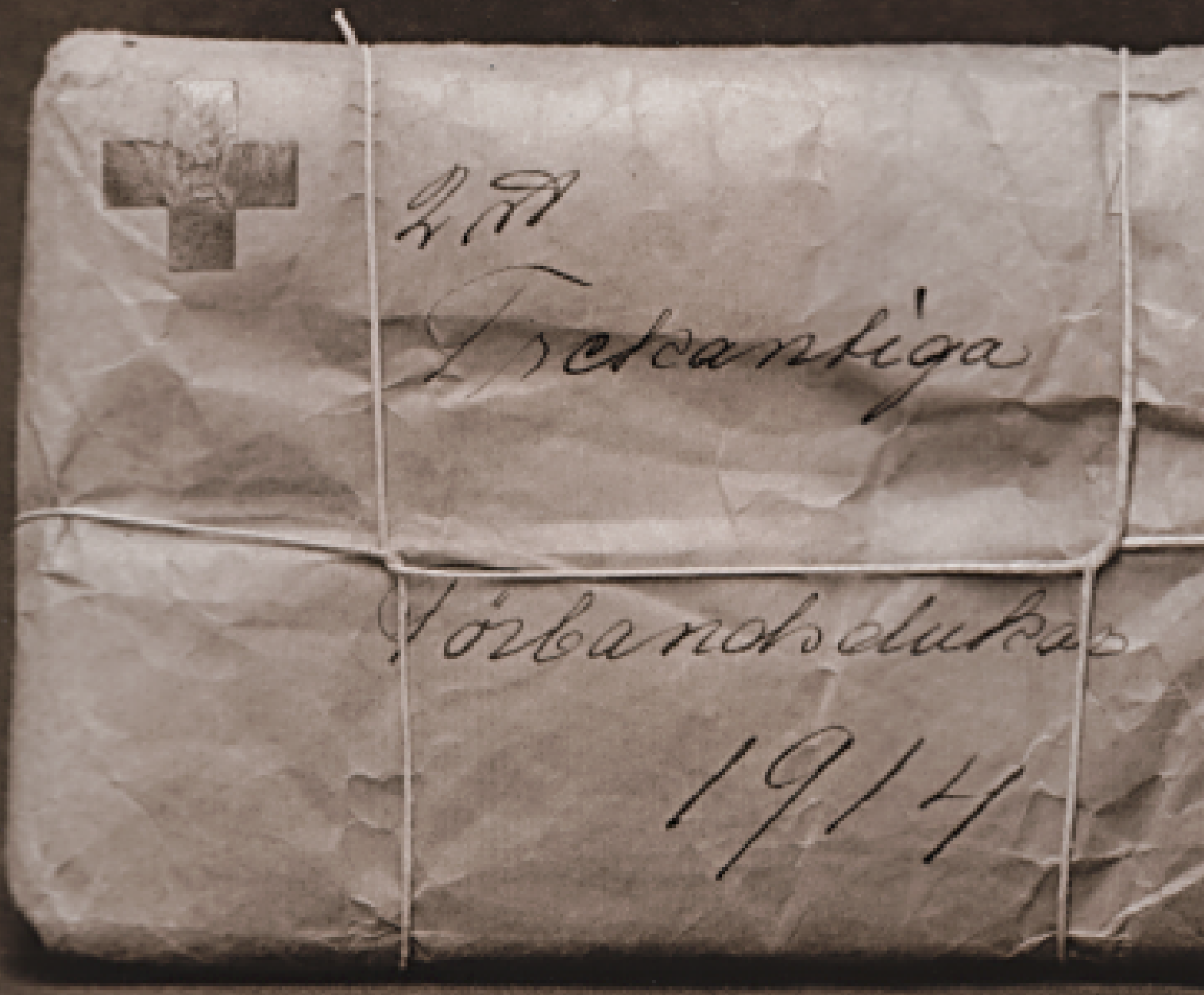

På paketet med trekantiga förbandsdukar (mitellor), som numera är en utgången artikel i försvarets sjukvård, står årtalet 1914. Under de första 20–30 åren svarade rödakorskretsarna för sjukvårdsmaterielen, personlig utrustning och utbildning av hemvärnssamariterna.

Man tog tillvara den utrustning som anskaffats till Röda Korsets förråd under första världskriget. Detta var en dryg utgift för många rödakorskretsar. Numera har försvarsmakten det totala ansvaret för utrustningen.

Förbandssatsen innehåller en flaska Alsollösning för sårtvätt. Läkemedel för hemvärnets sjukvård kom senare att finnas i särskilda läkemedelssatser. I november 1942 sänder SRK Överstyrelse 1.500 läkemedelssatser per järnväg till rödakorsdistrikten. Där fanns både morfintabletter och andra smärtstillande medel. Satserna låg kvar i förråden fram till 1960-talet, då avtal träffades med lokala apotek om att leverera läkemedel i krig.

I dag har sjukvårdsutrustningen inom hemvärnet moderniserats och förstärkts och hemvärnssjukvårdarnas utbildning är betydligt mer kvalificerad. De ska kunna ge smärtlindring med morfin samt syrgasbehandling. Historiskt sett alltså ingen nyhet, men nu har den sjukvårdspersonal Röda Korset rekryterar och utbildar en adekvat kunskap och kan ge hemvärnssoldaterna en god sjukvård enligt samma normer som gäller för armén.

Inga vita fläckar på ungdomskartan

TEXT: ULF IVARSSON

Antalet hemvärnsungdomar ökar och det finns fortfarande utrymme för expansion. Men det är svårt att få tag i lämpliga ungdomsledare.

Ungdomsverksamheten går framåt. Ett tiotal nya avdelningar planeras för nästa år. På två år har antalet hemvärnsungdomar ökat med 35 procent, från 1700 till 2 300. I FBU:s ungdomsavdelningar fanns förra året 3 100.

Statistiken är inte exakt, men tendensen tydlig – mest på hugget är Norra smålandsgruppen som tänker dra igång nya avdelningar i Värnamo och Alseda samt återuppliva FBU-avdelningarna i Östbo, Värnamo och Vimmerby.

Västmanland var tidigare den enda vita fläcken på ungdomskartan, men kommer nu starkt igen med fem avdelningar, varav tre kombinerade FBU/FRO (FRO, Frivilliga radioorganisationen).

– Vi har önskemål om en ungdomsavdelning per hvbataljon, men när detta kan bli verklighet vet vi inte då lämpliga ungdomsledare är en bristvara, säger kapten Tommy Karlsson på Västmanlandsgruppen.

För Kronobergsgruppen är hemvärnsungdom också en ganska ny företeelse och målet är även här att sätta upp en avdelning per bataljon.

Expansionen slutar inte

Även Norrbottens gränsjägargrupp, Västernorrlandsgruppen, Västerbottensgruppen, Gävlegruppen, Älvsborgsgruppen (se artikel härintill), Bohus-Dalgruppen och Skaraborgsgruppen tänker starta en eller flera nya avdelningar under 2003.

Flest ungdomar har fortfarande Livgrenadjärgruppen i Linköping med sina 430 och än det är inte slut med expansionen, uppger kapten Lennart Andersson.

Skånska Dragongruppen och Kalmargruppen ligger inte långt efter med sina 332 respektive 269 killar och tjejer.

– På papperet ser det ut att vara ganska många, men alla är inte aktiva och omsättningen är ganska stor, bekänner dock kapten Håkan Wredin på Kalmargruppen.

Uppfinningsrikedomen är stor när det gäller att rekrytera. Vanligast är kamratpåverkan och andra vägar är information i skolorna, brev till 15-åringar, hemsidor, annonser och hemvärnsföräldrar. Flera önskar sig en centralt framställd broschyr (kommer under 2003!) och Skånska dragongruppen föreslår en ungdomstidning två gånger om året. På sportlovet i år prövade Södra skånska gruppen ”Kul i femprojektet”. Skolever ryckte in, utrustades och fick under ett dygn öva exercis, överlevnad, laga mat, sova i tält och mucka nästan som på riktigt.

Brist på personal är en flaskhals för några grupper, men mer än hälften av dem uppger sig vara nöjda.

– Inställningen från medarbetarna och ledningen är det viktigaste. Vi kommer att kämpa för att utveckla verksamheten än mer, säger kapten Jerker Andersson på Södra skånska gruppen.

Löjtnant Donald Juhl i Värmland svarar frankt att han själv som ungdomsansvarig ser till att tillräckliga resurser avdelas.

Självgående

I Lapplandsjägargruppen tillämpas uppdragstaktik.

– Ambitionen är att ungdomsutbildningen ska vara självgående så långt som möjligt, säger kapten Anders Nilsson på hemvärnsavdelningen.

Detta innebär att det att frivilliga ungdomsledare driver sin avdelning medan MD-gruppen ger logistiskt stöd och lånar ut instruktörer vid mer omfattande övningar.

Något kärvare är situationen för Dalregementsgruppen. Kapten Peter van Reenen sköter ungdomarna som en tillikauppgift på tio procent av arbetstiden och sen regementet lades ner har det blivit dyrt med förläggning och utspisning.

16 av de 26 militärdistriktsgrupperna i enkäten har åtminstone för tillfället tillräckligt antal ungdomsledare, tio redovisar brister. De låga ersättningarna utpekas av några som ett problem. Ett annat är konkurrensen om ungdomarnas tid.

– I dag är fritidsutbudet för ungdomar så stort att avdelningarna blir så magra att ungdomsledarna demoraliseras, befarar kapten Olle Svensson på Norrbottensgruppen

Gott omdöme

Tre grupper vill bara ha befälsutbildade ungdomsledare, resten nöjer sig med goda föregångsmän och att reglerna följs. Klanderfri bakgrund, rätt attityd, ärlighet, gott omdöme och föreskriven ungdomsledarutbildning anses räcka i de flesta fall. Norrbottensgruppen är hårdast, ser helst att ungdomsledarna är kompanibefälsutbildade. Kalmargruppen håller med, men faller till föga för verkligheten. Tillgången är för liten. Jämtlandsgruppens kriterier är sunt bondförnuft och FBU:s ungdomsledarutbildning.

På Gotland låter man ungdomsledarna prya och sen självständigt agera som instruktörer under överinseende av ungdomsledare innan de skickas på kurs.

Många ungdomsledare hoppar på jobbet direkt efter muck. De är då benägna att flytta, bilda familj och göra karriär och försvinner snabbt. Därför behövs fler ungdomsledare i mer mogen ålder, påpekar Håkan Wredin.

Sund människosyn

Alla följer utbildningstrappan och många sätter upp särskilda mål.

–Vi lägger ner mycket krut på HvSS ungdomstävling, moral, etik och ledarskap, berättar Pekka Hiula, en av flera engagerade ledare i Lapplandsjägargruppen.

Ordning och reda, gott kamratskap och utbildningssäkerhet återkommer i svaren. En god och sund människosyn försöker Älvsborgsgruppen inplantera i ungdomarna.

Soldatlivets vedermödor. Ludvikas nystartade avdelning på sin första vinterövning.
FOTO: ANDERS KÄMPE

Härryda lever på arvet

I Härryda i Västergötland tas kunskapsarvet tillvara genom att gamla medlemmar kommer igen som instruktörer.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

– Alltihop hänger på att man har några drivande personer, menar Per Johansson, ungdomsledare.

En ovanligt uthållig ungdomsavdelning är knuten till Härryda hvkompani i Älvsborgsgruppen. Avdelningen har i dag 40 aktiva ungdomar och är en plantskola för både hemvärnet och Försvarsmakten i stort.

– Jag började som ungdom 1979 och tog över som ungdomsledare i Björketorp-Hindås 1985. För att effektivisera utbildningen slog vi ihop avdelningen med Landvetter 1999, berättar ungdomsledare Per Johansson.

Han drar sig inte för att åka mellan Linköping och Härryda till övningarna. Nästan varannan helg pendlar Gripen-ingenjören Per de 25 milen till sin avdelning i stort sett utan ersättning.

– Jag känner ett ständigt sug efter min uppgift. Man får så mycket tillbaka genom att se ungdomarna utvecklas, förklarar Per.

Leva i naturen

En ständig ström av ungdomar från Härryda och Partille med angränsande områden passerar genom avdelningen och lär sig lösa uppgifter tillsammans – och i naturen.

– Den enskilde vinner självförtroende och självinsikt. Lär sig att ta vara på sig själv och kamraterna under svåra förhållanden. Kamratskapet består länge efter att man lämnat avdelningen.

Centralt för utbildningen är fältliv och överlevnad, även om det händer att man kör ett teoripass i ett gammalt hemvärnsförråd.

Forts: Hemvärnet kämpar för ungdomarna

– De är i en känslig ålder, därför måste vi ha omdömesgilla ledare som ger rätt signaler och håller verksamheten på en anständig nivå, kommenterar Jerker Andersson.

Ungdomarna skolas alltså i demokratisk anda och får vara med på kompanistämmorna, men har ingen rösträtt och är inte valbara.

– Jag tycker att det saknas en organiserad möjlighet för ungdomar och ledare att göra sin stämma hörd och bevaka sina intressen när det gäller regler, utrustning och förmåner, säger Håkan Wredin.

Södra skånska gruppen ger ungdomsledarna stort förtroende när man tillsamman arbetar om hela det lokala regelverket. Delegerat ansvar för budgeten är sällsynt, MD-grupperna föredrar att hålla i slantarna.

Observanta ledare

Ungdomar med udda värderingar blir inte gamla i hemvärnet om man får tro svaren på en annan fråga: ”Har ni haft problem med ungdomar med en felaktig inställning till försvaret?”. Hela 19 grupper svarar direkt nej, två vill inte kommentera och sex har haft enstaka fall, som dock avvecklats i samma stund som de dykt

Civil nytta. Kinds ungdomsavdelning övar att ta hand om skadade i en trafikolycka.

upp tack vare observanta ungdomsledare.

I Skåne lades en hel avdelning i malpåse 1999 på grund av ”nynazistiskt dravel”.

I Västmanland fick nyligen två ungdomar lämna FBU därför att de deltagit i främlingsfientlig verksamhet.

– Vi accepterar inga avarter och FBU på lokal nivå skötte detta på ett mycket bra sätt, säger Tommy Karlsson.

Men det går inte att slå sig till ro. Samma dag som Håkan Wredin satte sig ner för att svara på tidningens enkät fick han ett telefonsamtal om ett eventuellt problem.

– Med unga och ambitiösa ungdomsledare som ordnar häftiga övningar finns en risk att hamna i gränslandet för det tillåtna.

Gillar läget

Stormen kring uniformen och skolstrecken har lagt sig konstaterar kapten Gunnar Svärd vid Livgardesgruppen i Stockholm. Den övervägande delen av ungdomshemvärnet gillar läget. Några motståndsfickor finns kvar.

– Självklart är inte ungdomarna nöjda med det nya uniformsreglementet, de vill bära kragspeglar och kompanitecken som alla andra, säger Donald Juhl.

Även i Kalmar råder missnöje bland både ungdomar och ledare.

– Utbildningstecknen visade vilken kompetens bäraren hade. Det är olyckligt för utbildningssäkerheten att de tagits bort, säger Håkan Wredin.

På den punkten blir dock organisationen bönhörd genom att ungdomsmärket ges ut med upp till fyra stjärnor, en för varje avverkad 80-timmarsperiod.

”Skolstrecken” tillbaka

Det nya märket ”Hemvärnsungdom” kommer att finnas med upp till fyra stjärnor, en för varje 80-timmarsperiod i utbildningen. I de förslag som studeras vid denna tidnings pressläggning placeras texten och stjärnorna ringformat runt hemvärnets vapensköld. Stjärnorna fyller samma funktion som de gamla skolstrecken, men är inga gradbeteckningar och strider därmed inte mot konventionen mot barnsoldater. Märket fastställs inom kort och ska därefter tillverkas. Någon gång under 2003 ska symbolen kunna sys fast.

Utbudet brukar vara imponerande 25–30 tillfällen (500–700 timmar) om året. De som har flest timmar hamnar i en eftertraktad ”närvaroliga”. En nästan veckolång utbildningskontroll i form av en hårdare övning är populär.

Ordet ledarbrist är okänt för Härryda ungdomsavdelning, som vitaliseras av att gamla medlemmar söker sig tillbaka som instruktörer. Ofta har de befälsutbildning från armén.

– Just nu får vi hjälp av en före detta ungdom som läser till underrättelseofficer och en fänrik på K3 – även en kapten på fallskärmsjägarskolan har rötter hos oss, berättar Per, som själv utbildades i vädertjänst inom flygvapnet.

Då var konditionen inte mycket att skryta med. För att inte komma efter fysiskt och för att orka gå med ungdomarna i Nijmegen springer han numera två mil flera gånger i veckan.

Nästa år får avdelningen troligen mindre pengar att röra sig med. Det bekymrar inte Per, som tror att det går att göra billiga övningar.

– Ammunitionen är ju gratis och skyttet omtyckt.

Var lyhörd

Några råd till dem som funderar på att starta ungdomsavdelningar?

– Försök komma över klasslistor för årskurs 8–9 så att du får ut informationen på bred front samtidigt. Men var beredd på att en del skolor inte vill medverka. Välj rätt medarbetare, gärna militärt kunniga, men framförallt sådana som kan ta ungdomar på rätt sätt och vara lyhörda samt ödmjuka inför uppgiften.

”Den enskilde vinner självförtroende och självinsikt. Lär sig att ta vara på sig själv och kamraterna under svåra förhållanden.”

Önskar du dig något särskilt av Försvarsmakten?

– Det var bra att vi fick behålla uniformen. Återinför skoltecknen och ändra antagningsåldern till det år man fyller 15, så får vi in fler ungdomar. ●

Egen annons - Irmér Media

Teppo är en kraftigt hjulbent stabsfurir

Kan man vara hvsoldat i rullstol? Jodå, och tjänsten i hemvärnet har dessutom betytt mycket för rehabiliteringen av ryggmärgsskadade Teppo Myllyniemi.

TEXT & FOTO: ULF IVARSSON

Den här intervjun skulle nog inte ha blivit av om inte Teppo Myllyniemi föreslagit den själv. Han sitter i rullstol. Friska har ju svårt att uppträda naturligt mot handikappade. Vi glider gärna undan, vet inte riktigt hur raka vi vågar vara. Men Teppo är inte alls självömkande eller bitter. Han har kommit stärkt igenom krisen och talar utan rörelse om det fruktansvärda våld han utsatts för och hur hans liv ter sig.

Teppo började arbeta som väktare 1979. En tisdagskväll i maj 2000 då han tjänstgjorde som skyddsvakt försökte han stoppa en misstänkt biltjuv på Tomtebodavägen i Solna. Föraren stannade inte, utan körde brutalt över Teppo för att därefter smita från platsen.

För Teppos del slutade det med ryggmärgsbrott, förlamning i båda benen och fem månader på sjukhus och rehabilitering. Gärningsmannen satt tio månader i fängelse för grovt vållande till kroppsskada. Bevisen räckte inte för dråpförsök.

Hovrätten sänkte

– Tingsrätten dömde till 18 månader, men hovrätten sänkte, säger Teppo, vars tilltro till rättsväsendet i dag är mycket svagt. Han har i alltför många fall sett kriminella släppas utan åtgärder, för att redan samma dag gripas för nya brott.

– Hur kan det komma sig att folk som kastade sten mot kravallutrustad polis i Göteborg kunde få två år, medan han som körde över mig med en vilt accelererande skåpbil bara fick tio månader?

Föraren är en man i 40-årsåldern. Han hade ingen kriminell belastning bortsett från en tidigare misshandelsdom och de stölder som blev upprinnelsen till påkörningen på Tomtebodavägen.

– Mannen bad om ursäkt efter förhandlingarna i rätten, men jag ville inte ta hans framsträckta hand.

Som väktare har Teppo sett en skrämmande utveckling av våldet i samhället. Knivar och andra vapen har blivit vardagsmat. Teppo har själv upplevt ett mycket uppmärksammat väpnat rån mot en värdetransport i Hallunda. Teppo var inte beväpnad och vapen gör för övrigt ingen nytta i samband med värdetransporter, snarare tvärtom.

– Värst var att bli misstänkt för delaktighet, det känns som en kränkning, även om rånet senare klarades upp, säger Teppo.

Hur ska våldsspiralen mötas?

– Fler poliser som syns. Det största misstaget var att dra ned på antalet civilanställda och låta poliser sköta skrivbordsjobbet, säger Teppo utan betänketid.

Planerna skrinlades

På lördagen samma vecka som påkörningen hade Teppo sett fram emot att delta i en övning med Rasbo och Uppsala hvbataljoner som plutonchef. Han skulle ha gjort plutonschefskursen på Fårö på sommaren och var även inställd på att senare gå skjutinstruktörsutbildning. Dessa planer fick skrinläggas men karriären i hemvärnet visade sig inte vara slut.

– Medan jag låg på sjukhuset hade jag fullt upp med att bli hel igen, sen ville jag tillbaka. Min chef i hemvärnet, Gösta Brundin, sa att det alltid finns plats för intresserade och på Upplandsgruppen lovade major Jonas Edman att hjälpa till.

Resultatet blev att Teppo placerades i staben i Rasbo hvbataljon som underrättelseassistent. En naturlig befattning med tanke på att han muckade från lumpen som fjärrskriftsoperatör och kryptobiträde.

För Teppo Mylliniemei handlar det numera alltså mer om intellektuella övningar än framryckning i skogen, fast helt har han inte släppt taget om striden. I år sköt han utan svårigheter skyddsvaktsprovet med kpist – teorin har han gratis från väktarjobbet.

– Mitt handikapp betyder ingenting. Kamraterna hjälper mig på ett självklart sätt när det behövs.

Till övningarna kör han en Chrysler P T Cruiser, en ovanlig bil för rullstolsbundna.

– Hemvärnet har betytt mycket för mig, utan det hade jag kanske suttit hemma mer.

Teppo har ett socialt kontaktnät även utanför hemvärnet. Han är hedersmedlem i ordningsvaktsföreningen i Tierp, och medlem av en mc-klubb.

– Jag vet att jag har en uppgift att fylla, även om jag inte kan göra det ute i fält.

Vill stiga i graderna

Teppo visar med stolthet två färska intyg från Hemvärnets stridsskola. Det ena gäller den fredsadministrativa kursen, det andra stri- och undsäkkursen. Furiren Teppo hoppas så smått på att få stiga i graderna.

Det är blandningen av kamratskap och känslan av att göra nytta som gör att hemvärnet har betytt mycket för rehabiliteringen, även om Teppo också fått bättre kontakt med familjen och släkten i Finland.

Trots den negativa utvecklingen i samhället vill Teppo helst fortsätta inom väktarbranschen. Där finns tyvärr inte så mycket att göra för rullstolsbundna, så Teppo omskolar sig till webbtekniker. Just nu praktiserar han på ett norskägt dataföretag i ett hus han tidigare bevakat som skyddsvakt, strax intill den plats där tragedin utspelade sig. Det bekommer honom inte att varje dag återse stället där han så hänsynslöst blev nedmejad.

– Jag har kommit över det här och har egentligen aldrig haft några djupa svackor.

Är du en hjälte?

– Nej, absolut inte, men jag har fått flera bevis på att andra uppfattar mig som modig. Jag tänker inte på mig själv som handikappad bara kraftigt hjulbent. ●

Namn:
Teppo Myllyniemi.

Ålder:
44 år.

Bor:
I lägenhet i centrala Märsta.

Familj:
Föräldrar och tre syskon.

Yrke:
Webb-tekniker.

Fritiden:
Hemvärnet och motor-cyklar. Läser allt, gärna Stephen King och annan skräck-litteratur.

Ser på TV:
Serier som "24", "CSI", "Jeopardy", "Efterlyst".

Gillar:
Raka och ärliga personer.

Ogillar:
Oärliga personer.

Lokalredaktörer

Södra skånska gruppen

Bo Bengtsson
Skäretvägen 3
260 41 Nyhamnsläge
Tel: 042-34 63 67
070-697 33 53

Skånska dragongruppen

Lennarth Johansson
Nässelblomsvägen 30
290 37 Arkelstorp
Tel/fax: 044-913 49
E-post: lemajoh@se.packardbell.org

Hallandsgruppen

Roger Bengtsson
Västra vägen 6
302 65 Halmstad
Tel: 035-409 02
070-362 87 27
E-post: r.bengtsson@home.se

Göteborgsgruppen
Bohus-Dalgruppen
Älvsborgsgruppen

Lars Brink
Dr Lindhs gata 1
413 25 Göteborg
Tel/fax: 031-82 75 26
E-post: lars.brink@telia.com

Skaraborgsgruppen

Mats Gillners
Skogsvägen 5
468 32 Vargön
Tel/fax: 0521-22 36 74

Gotlandsgruppen

Ulf Hörsne
Hörsne Line 721
620 23 Romakloster
Tel: 0498-370 95
Fax: 0498-371 80

Norra Smålandsgruppen

Kenneth Wennblom
Klostegatan 25
553 35 Jönköping
Tel: 036-16 82 82
0705-16 82 82

Livgrenadjärgruppen

Per Sjöswärd
Linnégatan 25 A
582 25 Linköping
Tel: 013-14 54 75
Fax: 013-10 11 56

Tårfyllt farväl för musikveteran

Julaftonsmusik. Musikfanjunkare Nils Hjelm dirigerar musikkåren vid den traditionella *jul-blåsningen* på Stortorget i Lund, en julafton i början av 1960-talet.

● Hemvärnets musikkår Lund bildades 1942, mitt under brinnande världskrig. 19 oktober hölls den stora jubileumskonserten i Stadshallen i Lund, under ledning av Roger Andersson. Programmet utformades som en tillbakablick – men inte över alla de sextio åren, utan över den period som förflutit sedan 50-årsjubileet. Som gästsolist medverkade Björn Arnholdt-Olsson, soloviolist i Malmö symfoniorkester.

Förutom den tyngre repertoaren innehöll konserten Torn-Eriks visa, i vår version med solostämman på altsax, trakterad av Patrik Nilsson, en av kårens egna saxofonister, och ett antal marscher: Stig Lindqvist avtackades. Vid 83 års ålder och med 56 år i kåren bakom sig tyckte han att det var dags att dra sig tillbaka. Det var inte utan att det fälldes en tår här och där bland de yngre kollegerna i stämman.

KERSTIN LINDMARK

Hemvärnet hjälper världens barn

● Lördagen den 9 november ställde Nissadalens hvkompani upp för den riksomfattande insamlingen till förmån för världens barn.

Vi arrangerade en kompanisamlingsplats för skadade samt visade även vilka resurser vi har för sjuktransporter.

Bara framgång

Dagen kan endast betecknas som en framgång.

Sjukvårdsgruppchef Lotta Halldén och hennes grupp meddelar att de nog hade haft kring 175 besök av intresserade som fått en orientering om hemvärnets möjligheter att ta hand om sårade och skadade människor såväl som hundar i krig och kris.

Från kompaniet deltog 15 sjukvårdare och trosspersonal som alla hade fullt upp att göra. Övningen gav ett gott resultat, vi har med största sannolikhet fått två nya sjukvårdare samt en ny hund med hundförare.

Röda Korset meddelar att deras insamling gav ungefär 50 000 kronor.

ROLF CALISSENDORFF,
C NISSADALENS HVKOMP
HALMSTAD

Pannlampor krävs för eftersök

● Insatsplutonerna i Blekinges östra bataljon och skärgårdsbataljonen larmades om ett eftersök av en försvunnen äldre dement man i småländska Abrahamshult i Tingsryds kommun. Det blev en lång kolonn mot Småland och Abrahamshult.

Plutonerna fick sina segment (sökområden) av polisens insatschef. Sökandet planerades med hjälp av en boende på orten, som väl kände till markerna.

Alla visste att det skulle bli kämpigt men det var inte någon som hade några betänkligheter, tvärtom om var alla mycket positiva.

Ficklampor, strålkastare och radioapparater kontrollerades så att de fungerade. Gruppcheferna gick igenom segmentens sträckning på kartan med sina respektive grupper, så att alla fick en aning om hur de såg ut. En kedja bildades av grupperna och det beslöts att jag själv med min hund skulle göra ett så kallat z-sök framför kedjan.

Efter två timmar avbröt vi för att få lite fika. Min hund Ravel fick upp flera svaga vindmarkeringar i riktning mot en sjö, dock utan något fysiskt resultat.

Klockan 03.00 avbröt vi hela eftersöket med östra plutonen och tog oss ner till ledningsplatsen för att avlägga rapport till polisen, varpå vi sedan började resan hemåt. Alla var trötta och slutkörda efter ett mödosamt vandrande i terrängen men de flesta var redo att åka ut igen dagen därpå, om det skulle behövas. Insatsen lärde oss att ordentliga pannlampor behöver köpas in, det räcker inte med försvarets trefärgade handficklampor.

ROLAND JOHANSSON

Gemytligt samarbete

● Ett nära samarbete har pågått i tio år mellan det danska hjemmeværnskompani 9322 Hørsholm, samt Hallands FBU och Nissadalens hemvärnskompani.

– Syftet med det internationella utbytet är att skapa förståelse över gränserna samt att se hur hemvärnet i Danmark fungerar. Det är viktigt att grupperna består av hälften svenskar och hälften danskar så det inte blir en tävling länderna emellan, utan man får förståelse för hur danska grupper och enskilda soldater agerar, säger löjtnant Anders Björk.

Kompanierna övade stridsspaning och tagande av objekt samt strid i bebyggelse. Under ett gemytligt samkväm utdelades det stora vandringspriset till den svensk/danska grupp som skötte sig bäst under övningen.

KJELL SAEBBÖ

Halland tränade orderuttryck

● Ett åttiotal hemvärnsbefäl från hela Halland var inbjudna till en plutonchefsfältövning i Varberg men endast 20 kom. Övningen syftade till att skapa förståelse för strid i bebyggelse samt att samordna eld och rörelse i striden. Deltagarna förbättrade sin personliga färdighet att ge order för utgångsgruppering av sitt förband utifrån en kompaniorder.

Kort kan man beskriva scenariot som ett väpnat angrepp mot Sverige. Hamnen i Varberg bedöms som inkörsport för fienden. Risken finns att angriparen kan använda sig av NBC-stridsmedel. Beredskapslarm är beordrat. Hemvärnsbataljonens uppgift är att genomföra försvarsstrid samt försvåra fiendens framryckning.

Under dagen hann man med att öva på tre olika platser i Varberg. Plutoncheferna rekognoscerade och gav orientering och order med rätt uttryck. Man diskuterade stridsteknik och framryckningsvägar samt olika typer av fältarbeten.

Angrepp mot Sverige. Plutoncheferna fattar beslut.

Dagen avslutades med att samtliga fick fylla i en utvärderingsenkät. Alla var nöjda med genomförandet och var övertygade att det behövs mer träning på detta tema i framtidens hemvärnsbataljoner.

TEXT & FOTO: ROGER BENGTSSON

Politikerna raserar fort

● ”Det här verkar ju jättebra” säger Anette Gustavsson, en av tiotalet förplägnadslottor ur Norra Skånes hemvärnsbataljon som den 9 november för första gången stiftade bekantskap med den för hemvärnet nya lågtryckspannan.

Utbildningen var ett av delmomenten i en större övning som genomfördes av Hässleholms hemvärnskompani. Huvudtemat för övningen var väpnad strid. För hemvärnsmännen gick övningen ut på att rekognosera, gruppera i samt försvara motståndsnäste, samt som ytterligare ett inslag, basutbildning i sjukvård och NBC-tjänst.

Övningen var dubbelsidig och för motståndet svarade Vinslöv/-Sösdala hemvärnskompani, som utförde ett antal eldöverfall för att störa fienden. Omkring 150 personer deltog i denna övning, en mycket bra siffra.

Hässleholms hemvärnskompani liksom även Vinslöv/Sösdala, ingår som ett av fem kompanier i Norra Skånes hemvärnsbataljon. Bataljonen har sin geografiska yta runt och norr om Hässleholm, och består av fem kompanier. Hässleholmskompaniet har sin fasta punkt i Mölleröds Kungsgård, någon kilometer söder om själva staden. Kompaniet, brottas just nu med svåra avgångsproblem på grund av P2:s nedläggning. Under det senaste året, (efter nedläggningen av regementet), har enligt kompanichefen, Leif Johansson, nästan ett hundratal hemvärnsmän lämnat in.

– Det som ingen yttre fiende klarat av under många år, har våra politiker med sina beslut lyckats rasera på kort tid, avslutar en besviken kompanichef i Hässleholm på tal om personalproblematiken.

LENNARTH JOHANSSON

Annons

HJ export upprepning från nr 5 sid 37

Lokalredaktörer

Livgardesgruppen

Hanseman Calås
Bohusgatan 27
116 67 Stockholm
Tel: 08-644 39 69
070-768 21 85
E-post: ordmix@telia.com

Södertörnsgruppen

Göran Pettersson
Björkvägen 7
130 40 Djurhamn
Tel/fax: 08-571 515 87

Upplandsgruppen

Kenneth Holmgren
Nyborg, Läby
755 92 Uppsala
Tel: 0736-16 78 10

Dalregementsgruppen

Hans Lindquist
Hökviken
791 91 Falun
Tel: 023-222 49

Gävleborgsgruppen

Hans Wandér
Lumnäs
820 65 Forsa
Tel: 0650-270 02

Västernorrlandsgruppen
Jämtlandsgruppen

Rolf Höglund
Krokvägen 2
864 33 Matfors
Tel/fax: 060-200 05
070-634 61 62

Norrbottensgruppen

Jan Backman
Dalbackavägen 39
945 92 Altersbruk
Tel/fax: 0911-20 40 37

Lapplandsjägargruppen
Norrbottens gränsjägargrupp

Sven Kostenius
Rantajärvi 78
957 94 Övertorneå
Tel: 0927-230 00
Fax: 0927-231 23

Stockholm testar mobila hemvärnet

Slutövning. Plutonchef Torbjörn Good (till vänster) hade tur vid sin dragning vid utgångsläge för anfall – en man i plutonen kände sedan tidigare terrängen omkring skyddsobjektet.

● Stockholms hvbataljon, som mönstrar 1 000 man, fördelade på åtta kompanier, hade slutövning lördagen den 16 november. Övningen började med hvlarm. Morgonens skymningsläge med hotbilden att ett antal vitala förråd kunde anfallas av sabotagegrupper byttes under eftermiddagen till att ”Sverige var i krig” och att uniformerad personal opererade norr Stockholm. Vid 10-tiden var, trots förkylningstider, cirka 500 man och 12 hundekipage på plats vid utgångsläge för anfall vilket var en hyfsad närvarosiffra enligt bataljonschef Thomas Widlund.

Denna övning var faktiskt den första och den största för att testa det nya konceptet med det mobila hemvärnet. Övningsupplägget hade börjat planeras redan förra året, men för deltagande befäl var de aktuella skyddsobjekten obekanta. Nu var truppen på plats fyra timmar efter larm och frågan inställer sig hur lång tid det hade tagit om det varit ett ”skarpt läge”.

– Frågan är svår att besvara för det är en avancerad logistik att snabbt få en halv bataljon på plats då den svaga länken är transportkapaciteten. Tyngre vapen kan snabbt fås från förråd men det gäller också att ordna fram kartor, etablera samband med staber, polisen med flera och organisera underhålls- och sjukvårdstjänsten på plats, säger Thomas Widlund.

Chefen för mellersta militärdistriktet, general Curt Westberg, följde övningen och verkade nöjd med försvarsupplägget kring de olika skyddsobjekten. Det muttrades dock en hel del i ledet vid genomgången vid midnatt, särskilt bland dem som varit overksamma under 14 timmar på vakt. Övningens aviserade 18 timmar blev för många nära dygnet. Å andra sidan kunde flera notera att de uppfyllt sina kontrakterade 20 årstimmar under en enda övning.

TEXT & FOTO: HANSEMAN CALÅS

Framryckning, inbrytning och genomsök …

● S:t Görans hemvärnskompani i Stockholm är bra på strid i bebyggelse och ryktet har nått ända upp i Norrland. FBU anlitade därför instruktörer från S:t Göran under sin stridsutbildning i på K4:as anläggning i Arvidsjaur i oktober.

De 25 deltagarna hade en fullmatad helg framför sig. Helgen inleddes med ett kort teoripass för att ge en grundläggande förståelse för de speciella förhållanden som förekommer i bebyggda områden. Vid uppställningen på lördag morgon visade termometern -14ºC och himlen var klar.

Bräschladdning

● Förmiddagen ägnades åt genomsök, framryckning och understöd. Det förevisades även olika typer av bräschladdningar. Efter lunch höjdes ribban och moment med rensning på stridspars- samt gruppnivå genomfördes.

Lördagens övningsmoment avslutades med ett par genomföranden inom plutons ram. Genom detta fick deltagarna en klarare bild av helheten och den röda tråden: framryckning, inbrytning och genomsök/rensning.

Av kursdeltagarnas utvärderingar kan utläsas att utbildningen var mycket uppskattad och låg på rätt nivå. Det höga tempot och den obefintliga dödtiden gav resultat.

FK MARKUS ERIKSSON,
S:T GÖRANS HVKOMPANI,
STOCKHOLM

Mickel på tiggarstråt

● Ny vaktstyrka på Trängslets skjutfält. En av de stationära rävarna kom och kontrollerade hemvärnets omrustning.

– Kanske kan man få en bulle?

Jodå, det blev det.

BRITT REHNBORG,
HVLOTTA, IDRE LOTTAKÅR

Genom huvudstaden. Mot slottet, 90-graderskurvan efter Norrbro. Tre soldater utan vapen följde högvakten, för att ta hand om eventuellt lossnade magasin eller bajonetter.

Högvakten ger känsla som varar

TEXT & FOTO: PER SJÖSWÄRD, LIVGRENADJÄRGRUPPEN

Att få öva skarp skyddsvaktstjänst i fredstid och få åka hem med en känsla som varar hela livet är ingen dålig lön för högvaktsträningen.

Det hade gått tolv år sedan Östgöta hemvärn gick högvakt. Livgrenadjärregementet gick sin sista högvakt 1997, före nedläggningen. Livgrenadjärgruppen hade fått uppdraget att utbilda trupp och genomföra högvakter åren 2002, 2003 och 2004. Ceremonin bygger i stort på traditioner från slutet av 1600-talet, men instruktioner och reglementen revideras fortlöpande. Såväl yrkesofficerare/instruktörer och hemvärnets befäl och soldater fick därför ”börja på ruta ett”.

Tre skäl

Det fanns invändningar, både från yrkesbefäl och hemvärnschefer, såsom ”högvakt är inget som hemvärnet ska hålla på med”. Men – när det inte ligger invasionsflottor utanför Hävringe och Hanöbukten ▶

Forts: Högvakten ger känsla som varar

På plats. Hemvärnsfanan förs av Meta Wonisch, chef för Luftfartsverkets driftvärn, regementsfanan av hvbatch Eddie Bladh, Norrköping. Fanan bär nitton segernamn. Ingen regementsfana i hela världen har fler.

finns det tre skäl för högvaktstjänst. Befälet får utöva ledarskap under rigorösa former.

Truppen får genomföra skarp skyddsvaktstjänst under fredstid. Soldaterna upplever högvakten som något alldeles extra och tar uppdraget som en uppmuntran. Och varför missunna ambitiösa medarbetare en klapp på axeln?

Instruktörer blev kaptenerna Lennart ”Länken” Andersson, tidigare vid IB 4, och Pär Karlsson från nedlagda A 1. Eftersom frågorna kring materiel och utrustning skulle bli mycket omfattande tog de hjälp av kollegan kapten Jan Söderlund.

Steg 1: Cheferna pluggar

Under hösten 2001 involverades bataljonscheferna. Hur allt ska gå till finns nedtecknat i ”Ceremonireglemente för Försvarsmakten del 8 – Högvaktsinstruktion 2002”. En centimetertjock lunta A4-sidor. Instruktörerna måste kunna innehållet, och det gäller också för vaktchef, ställföreträdare samt ”befäl och förstemän”. Ett antal kopior var framtagna och vid ett möte med cheferna för de fyra östra bataljonerna Finspång, Norrköping, Östgötakusten och Östgöta Marina fick med sig instruktionerna som hemlektyr. Uppdraget till bataljonscheferna var att ta fram drygt 60 man plus några reserver.

Samtidigt utsågs vakthavande major och vaktcheferna vid Stockholms och Drottningholms slott. Det var viktigt att dessa tog befälet redan från början. Aspiranterna till högvaktstruppen skulle sedan samlas efter jul- och nyårshelgerna.

Steg 2: Mönstring av truppen

En kväll i januari 2002 samlades förväntansfulla hemvärnssoldater till information i före detta underofficersmässen på Bråvalla där Sveriges modernaste och vassaste flygflottilj en gång fanns. En MD-grupp utan närhet till regemente behöver tillgång till samlingssal för information, genomgångar och utspisning samt stora ytor utomhus för marschträning samt plats för en ”konstgjord” yttre borggård. En fullskalemodell av Stockholms slott arrangerades med markeringar i gul färg på en asfaltplan mellan två förrådsbyggnader. Allt fanns målat på asfalten, gevärsbron, platserna där ankommande högvakt skulle göra halt, där avlösningarna och avlösningsförarna skulle stå. Men inga kanoner. Man kan inte få allt …

Steg 3: träning

Med hjälp av hemvärnsbefälen och intervjuer fick man fram en preliminär ”laguppställning”. Den slutliga gick inte att utforma innan man marschtränat, sorterat bort de som väl ofta gick i otakt eller passgång samt övat moment för moment. (”Koreografi för stelbent balett”). Kapten Andersson lägger stor vikt vid vad han kallar ”Oras”. Ordning, reda, ansvar, stil. Redan från början sade han ifrån att de med frisyr som krävde hårnät eller som ville bära örhängen och utsmyckningar i ansiktet kunde gå hem och glömma det hela.

De tre bästa soldaterna skulle gå post nr 1. Av de tre som slutligen togs ut till gevärsposter fanns två tjejer, en från Luftfartsverkets driftvärn och en bilkårist från Risinge kompani. Inga fåniga kvoteringar, tjejerna tillhörde helt enkelt de bästa. Kapten Andersson vill ha fler tjejer med i högvaktstrupperna. Det skapar en bra arbetsplats. Patrullchef och avlösningsförare byttes sedan under resans gång.

Svårt ta från hyllan

Hemvärnet i Östergötland har vinterkänga 90. Den går inte att ha till fältparaddräktens vita damasker. Sommarkängor fick tas fram och provas ut. Slitna uniformer med lagade revor och oljefläckar duger inte för högvaktstjänst. Nya fräscha uniformer togs fram till hela truppen, provades ut och försågs med tilläggstecknet ”Livgrenadjär”, nedanför svenska flaggan. Inga utbildnings- eller skoltecken, typ skytte- eller NBC-instruktör fick förekomma.

Av någon anledning delas Ak4-bajonetten inte ut i fredstid och därför fick sådana med gröna hylsor skaffas fram så att man kunde öva. Vit utrustning går inte att få på långlån. Av praktiska skäl fick mössa 59 vara huvudbonad under övningarna. När de vita hjälmarna senare leverades visade de sig sakna nationalitetsmärken, blå sköldar med tre gula kronor. Hjälm utan hjälmdok ska vara försedda med nationalitetsmärken. Bara att skaffa fram och klistra dit. Fältskjorta 90 med polokrage ansågs vara prydligast. De vita fingervantarna måste ha friktionsbeläggning på insidan när Ak4:an, magasin och bajonett ska hanteras.

Prov på pistol

Det hjälpte inte att vara godkänd som skyddsvakt och ha behörighetsbevis på tilldelat vapen. Sabelförande befäl skulle nattetid bära pistol 88. De fick genomgå prov på detta vapen. Två tjejer från SKBR fick göra utbildning och prov på Ak4. En av dem var skytteinstruktör på kpist (hon utbildar all avtalspersonal). Godkänt prov på Ak4 krävdes för att gå med i truppen.

Instruktörerna hade anslagit tio övningstillfällen, i vissa fall innefattande både lördag och söndag, för träningen. En stor tidstjuv var materielhanteringen. Det hjälper inte att allt är organiserat i förväg. Det tar tid att prova ut kängor och uniformsplagg. Tid som inkräktade på högvaktsexercisen.

I truppen fanns några som hade gått högvakt under sin grundutbildning. Eftersom reglementena ändrats gällde det för instruktörerna att inpränta att ingen fick tro att de redan visste och kunde allt. Att utebli vid något övningstillfälle var in-

Patron ur har verkställts. Vapnet blindavfyrat och säkrat. Säkringsbleck och patron ligger där de hamnade. Uppdraget utfört.

te bara olämpligt för personen själv, utan också till men för hela truppen. Där fanns det avgjort största problemet, eftersom högvaktstjänst är ett lagarbete.

Helst hade man önskat att varje övning kunde ske till levande marschmusik. Hemvärnets musikkår i Östergötland är en av de tretton kårer som får spela vid statsbesök och högvaktstjänst. Men musikkåren har också andra bokningar och åtaganden. Dessutom kostar musikkåren, med transporter och annat. Bandspelare med rejäla högtalare kan aldrig ersätta en riktig musikkår.

Planerat strömavbrott

Veckan före pågången i Stockholm genomfördes en fullskalig generalrepetition med musikkår i staden Norrköping. Stadshusets entrégård fick föreställa Armémuseum och Kristinaskolan yttre borggården. Marschvägen genom staden var uppmätt för att motsvara den som väntade i Stockholm. Alla bitar var på plats, det var bara magasinen som saknade patroner. Norrköping tillhör de förståndiga städer som behållit sina spårvagnar, och här hade instruktörerna kommit överens med spårvägen om att bryta strömmen helt under viss tid. Genrepet gick programenligt, och sedan gällde det att utvärdera och finputsa detaljer.

Den 14 september råkade vara ”Skeppsholmens dag”, varför högvakten utgick därifrån, utmed Blasieholmen fram till Nybroplan, där ordinarie marschväg tog vid.

Drottningholmsdetachementet hade tillstånd att gå med i paraden upp till Stockholms slott, i stället för att åka buss direkt till Drottningholm. Vid inmarschen på yttre borggården uppstod ett missförstånd mellan musikkåren och truppen, några kom tillfälligt i otakt, men allt rättades snabbt till innan man gjorde halt. Det hade varit bra med musikkår vid alla träningstillfällen.

En känsla av tomhet

Att återge de skriftliga lovord som kommit i brev från överkommendanten och chefen för Garnisonsavdelningen avstår vi från. Det kan uppfattas som skryt. För deltagarna i högvaktstruppen infann sig efteråt en känsla av stor tomhet. Nu var allt över, det gick nästan för fort, det som hade varit så spännande att se fram emot. Återblickarna, känslan av tomhet och saknad kommer att följa dem hela livet. Det är det pris man får betala när man blivit uttagen till det främsta hedersuppdraget inom Försvarsmakten – högvaktstjänst på de kungliga slotten.

Rhamaldokumenten

Allan Jardén är konstnär och författare. Han har gjort sig känd som multikonstnär. Målar, skriver och illustrerar böcker. Historia och släktforskning ligger honom varmt om hjärtat. Nu har hans sjunde roman, Rhamaldokumenten, utkommit. En thriller där miljön än en gång är Mellanöstern. Jardén blandar verkliga, aktuella händelser i intrigen.

Boken beställes genom att sätta in 200 kronor (porto ingår) på Allan Jardéns postgirokonto 630 37 63-4. Glöm inte att ange namn och adress.

”... dramatiken i skeendet är stor ... en spännande bok ...”
(Lars Brink i Hemvärnet 6/02)

Debattregler

Många vill vara med på Läsarnas forum. Skriv därför kort, högst 3000 tecken, och koncentrera dig till ett ämne i taget. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera (korta) insända bidrag. Anonyma insändare accepteras bara i undantagsfall. Redaktionen måste dock alltid ha namn och adress. Ange om du önskar placering i nättidningen eller papperstidningen.

Slå ihop hemvärnet och FBU

Hemvärnet har kraftigt minskat i numerär. Till övningarna infinner sig ofta endast befäl. Som gruppchef har jag under mina 15 år sällan eller aldrig övat med en hel egen grupp. Övning i plutons strid förekommer aldrig. Något måste göras för att hemvärnet inte ska mista sin trovärdighet.

Mitt förslag är att slå ihop hemvärnet med FBU till en frivillig befälsorganisation.

För att bemanna organisationen föreslår jag att utbildade värnpliktiga soldater, som inte längre behövs inom insatsförbanden överförs till hemvärnet på tio år. Övning är obligatorisk, dock begränsad till ett antal kvällar på orten där de bor, samt två veckoslut. Fördelen med detta system är att hemvärnet kan uppträda som fulltalig organisation vid såväl övningar som i ett beredskapsläge.

Systemet är billigt och effektivt för Försvarsmakten. Genom att slå samman hemvärnet och FBU kan man fullt ut utnyttja FBU:s instruktörer och kursgårdar, skapade för att vidmakthålla och utveckla befälsförmågan i en armé som inte finns i dag.

Hemvärnets nuvarande befäl och värnpliktiga soldater utgör tillsammans en stark och duglig skyddskår, som kan ersätta tidigare lokalförsvarsband, och vara en första insatsstyrka.

Hans Wester,
Strängnäs hemvärnskompani

Världen rustar, Sverige skär ned

”ÖB har protesterat mot den föreslagna reduceringen och sagt att det inte går att använda osthyvel – hela funktioner måste tas bort.”

Foto: Barbro Forsberg

Miljöpartiet ställer krav för regeringssamarbetet. Sex miljarder ska tas bort i försvarsbudgeten.

Samtidigt pågår militär upprustning runt om i världen.

– USA ökar dramatiskt försvarsbudgeten till 355,1 miljarder dollar (3 285 miljarder svenska kronor) – det högsta belopp som landet någonsin har anslagit till försvaret.

– Ryssland har sedan hösten 1999 påbörjat upprustning av krigsmakten. Försvarsindustrin ligger etta i världen vad avser vapenexport (enligt Sipri).

– NATO-chefen George Robertsson uppmanar alla länder i Europa att öka försvarsanslagen. (för att inte i framtiden enbart bli beroende av USA-stöd).

– Andra länder som upprustar: Frankrike, Belgien, Italien, Luxemburg, Portugal, Spanien, Finland, Storbritannien, Pakistan.

– Kina upprustar med 25 procent, Indien med 10.

Konsekvenserna av nästa svenska nedskärning kan bli:

– Nedläggning av AMF 4 i Göteborg, P 10 i Strängnäs, F 4 på Frösön, I 5 i Östersund, Militärhögskolan i Halmstad.

Ubåtsvapnet försvinner från flottan. Karlskrona marinbas läggs ned eller reduceras kraftigt.

Beväpningen av JAS Gripen försenas ytterligare. Nationella skyddsstyrkorna reduceras till att enbart bestå av hemvärnet. Sveriges förmåga att delta i internationell verksamhet reduceras kraftigt.

Omställningen till ett insatsförsvar blir ett skämt. ÖB har protesterat mot den föreslagna reduceringen och sagt att det inte går att använda osthyvel – hela funktioner måste tas bort.

Förmågan att försvara hela Sverige upphör – endast få punkter i Sverige kan försvaras under begränsad tid.

Förmågan att ingripa vid terrorangrepp är obefintlig med dagens lagstöd och låga förbandstäthet i Sverige.

Är dessa försvarsnedskärningar svenska folkets vilja?

Lars Björk

Baskermärket heraldiskt fel

Från heraldisk synpunkt är hemvärnets baskermärke ett missfoster eftersom man blandar in bokstäver i skölden. Det retar mig ofantligt att man inte lyssnar på rörelsen. Hemvärnets symbol är viktig. Jag har själv skrivit till rikshemvärnsavdelningen men något svar har ännu inte inkommit.

Björn Rosenlund,
19:e marinkompaniet,
Trelleborgs hvbat

Demokrati gäller i Lottorna

Vi lottor blev ganska irriterade då det i tidningen, som kom ut i veckan före lottornas riksstämma, står vem som ska bli ny rikslottachef, eftersom lottorna skulle välja en ny sådan på stämman. Så vitt vi känner till är demokratin i Lottorna ännu inte helt satt ur spel.

Ingrid George och Eva Holmquist,
lottor i Sollentuna lottakår

Svar:
Jag kan bara med skammens rodnad på kinderna konstatera att tidningen gick händelserna i förväg.

Ulf Ivarsson

Vi behöver inte nya leksaker

Svar till stf hvch 1742 Södra Westbo Kompani.

Att inleda en insändare med att man ”inte längre kan tiga” innebär förpliktelser. Det man inte längre kan tiga om kan vara något nytt, något nyskapande men bör framförallt vara konstruktivt och föra något framåt.

Istället för att bekymra dig om den ”befängda baskern” bör du se över ditt förband och din krigsuppgift. Kan alla sitt personliga eldhandvapen, pansarskottet eller kulsprutan? Vad gör jag när nya siktet till ak eller Ra 180 kommer till mitt förband? Hur kan jag vidareutveckla mig inom ramen för min befattning? Jag lider med dig när materiel försvinner till österland, men jag tror inte att den materielen är det som avgör för hemvärnet. Hemvärnet måste sluta skrika efter nya leksaker och lära sig använda den materiel som är tilldelad, den är fullt tillräcklig.

Lös uppgiften genom att bli bättre i din befattning. Det är inte en ny leksak som kommer att fälla avgörandet när det väl gäller, utan dugliga chefer på alla nivåer.

Vo/fänrik Jens Andersson,
ungdomsledare i Kalmar

Gör något åt taktiken från 1980-talet

”Jag tycker att det finns ett starkt behov av utveckling inom tre områden”.

Vem utvecklar hemvärnet? Svar: Ingen, tycks det. Då menar jag inte den sortens utvecklingsarbete som bedrivs hos rikshemvärnschefen och som utmynnat i ”Hemvärnet efter 2004”. Inte heller menar jag all påhittighet och uppfinningsrikedom som frodas ute på hemvärnsförbanden. Vad jag menar är i stället vem som har ansvaret för och bedriver taktisk, teknisk och organisatorisk utveckling för hemvärnets räkning.

Min bild av vad som lärs ut i dag är att teknik och taktik härstammar från (i bästa fall) 1980-talet. Jag tycker att det finns ett starkt behov av utveckling inom tre områden:

1. Stabstjänsten. För stor vikt läggs vid lägeskartor, meddelandehantering och diarieföring och för lite vikt vid hur chefen ska leda sitt förband och vilka hjälpmedel som kan vara till nytta då. I marinens reglemente för bassäkförband finns en metod för lägesangivning med hjälp av en stridsledningsmatris som verkar ytterst användbar. Inför den.

2. Bevakning och skydd. Detta är ju huvuduppgifterna för hemvärnsplutonerna. Det måste med modern teknik gå att få fram hjälpmedel som underlättar en effektiv bevakning. Att släpa ut ett CIM med kilometervis med telefonkabel i terrängen verkar minst sagt stenåldersmässigt. Infraröda sensorer och TV-kameror har ju funnits i 50 år!

3.Underhållstjänsten är ett enda stort vakuum. På den gamla goda tiden skulle vi skriva ”gula avtal” angående fordon, avtala om livsmedelsleveranser med den lokala ICA-handlaren etc. Om jag får i uppgift med mitt kompani att bevaka ett objekt ute i skogen någonstans, grupperar jag ju stab och tross vid objektet, inte vid någon skolbespisning eller polisstation kilometer- eller miltals därifrån.

Hur ska detta gå till? En förutsättningslös analys av ett sådant typfall visar det absurda i att ett hemvärnskompani har två personbilar kombi som enda transportmedel.

Mitt förslag är att ett utvecklingscentrum inrättas, förslagsvis vid HvSS. Som start skulle man kunna ha en några dagar lång kurs för hemvärnsbefäl där man studerar, diskuterar och spånar fram olika ”spår” som sedan utvecklas vidare i praktiska försök.

Jag tror att det är bråttom att visa hemvärnspersonalen att det sker ett nytänkande även i dessa avseenden, inte bara när det gäller sådant som avhandlas i ”Hemvärnet efter 2004”.

Jan Hernander,
hemvärnskompanichef

Lars Enlund,
chef för HvSS svarar:

Jag delar uppfattningen att hemvärnets taktiska utveckling behandlats styvmoderligt de senaste åren. Vad gäller stabstjänsten så anser jag dock metoden med utgångspunkter på kartan vara alldeles utmärkt för våra nuvarande behov.

Jag håller inte med om att central- och regional utbildning för hemvärnet skulle vara ålderstigen. Från HvSS sida så försöker vi ständigt ligga på framkant. FM utvecklas mot ett flexibelt insatsförsvar och arbetet med det nätverksbaserade försvaret pågår för fullt. Att då driva en egen linje för hemvärnets stabs- och underhållstjänst anser jag vara helt kontraproduktivt. Vad gäller teknikutvecklingen så har det trots allt hänt och händer en hel del. Försök pågår med ”trådlös” CIM-utrustning, men jag tror trots allt inte att tekniken kan ersätta kompetenta chefer och soldater i hemvärnet. Vår roll är även i framtiden att vara fysiskt närvarande på plats.

Därför satsar HvSS på utvecklingen av de framtida cheferna inom hemvärnet. Vilken inriktning som än kommer att gälla så är en kompetent chefskader en förutsättning för såväl uppgifternas lösande som ett eventuellt återtagande av volym och förmågor. Skolans fokus ligger således på ledarskap, metodik, taktik och pedagogik och inte främst på stabs- och underhållstjänst. Vi tror att detta är en investering för framtiden.

Förslaget att inrätta ett utvecklingscentrum vid HvSS bejakar jag, men i första hand måste vi uppfylla de besvärande vakanser som skolan lider av. Jag skulle gärna införa en utvecklingsavdelning vid skolan och är beredd att från och med imorgon hantera ett sådant uppdrag under förutsättning att det åtföljs av personella resurser. Det är enligt min uppfattning naturligt att placera denna utvecklingsdel vid HvSS där vi har daglig kontakt med chefer inom hemvärnet.

Hernander anser att det är bråttom. Ja, men inte så bråttom att vi har råd att agera fort och fel. Den ”strategiska timeout” som FM nu fått ska vi tillsammans utnyttja för att göra rätt från början.

Lars Enlund,
skolchef

Bra sagt Hernander!

Håller fullständigt med Jan Hernander i Hemvärnet nr 4. I anslutning till artikeln finns en bild av glasögon till skyddsmasken som Högkvarteret vägrat utrusta oss med. Då jag har intresserat mig för NBC-tjänst och dessutom bär glasögon ser jag problematiken med bristen på dessa insatser.

På vårt kompani skulle 50–60 procent bli tjänsteodugliga med skyddsmask. Då åtminstone B- och C-hotet är reellt anser jag att hemvärnet måste få ut dessa glasögon.

Betänkligheter för ekonomin finns inte när Sveriges försvarsmakt körs i botten och politikerna förvandlar oss till en militärt handikappad nation. Lyssna och ta till er vad hemvärnsförbanden har att säga medan de finns kvar.

Martin Ulvbielke,
gruppchef,
Båstads kompani

Lång väntan på utbetalning

Efter att deltagit i både insatspluton och en beredskapsövning men fått vänta på ersättningarna i upp till åtta månader måste jag reagera.

Vi tar ledigt från jobbet och får då ett inkomstbortfall tills ersättningen är utbetald. För många påverkas ekonomin. Därför är det viktigt att få pengarna i tid. Den här sörjan har lett till mycket snack och tagit kraft från verksamheten. Mitt råd är att se till att inte sådana här saker upprepas. Det hela är en förtroendefråga.

Fredrik Jansson,
Upplands-Väsby kompani

Förvånande helomvändning om Emma

”Det har i frivilligpressen förekommit en mycket hätsk ”cykelställsdebatt” om Emmas vara eller inte.”

I ett brev av den 1 oktober, bekräftar mj Mats Stedt, rikshemvärnsavdelningen, att arbetet med stabsdatorsystemet Emma har lagts ned. Istället har man behovssatt Pc-Dart till år 2004 för hemvärnets bataljons- och kompanistaber. (Se även tidigare artikel i Tidningen Hemvärnet nr 3/02 sid 24).

Anledningen till att det inte gått ut något officiellt meddelande om saken, skriver mj Stedt, är att han vill sammanställa alla förändringar som gjorts i organisationsår 2004 i ett och samma dokument.

De positiva konsekvenserna av beslutet är att hemvärnet får ett färdigutvecklat, krypterat system som är försvarsgodkänt, och som kan samtrafikera med andra enheter inom Försvarsmakten.

Vidare är all utrustning fältmässig och sedan länge beprövad inom Försvarsmakten.

Hemvärnet slipper ”hemmajoxad” sambandsutrustning som avviker från andra system, vilket underlättar underhåll och drift.

Försvaret slipper betala för utbildning från utomstående leverantörer (några licenser på Emma har aldrig sålts).

De negativa konsekvenserna är att hemvärnet och FRO står inför ett gigantiskt utbildningsprogram med att lära all sambands- och stabspersonal det nya systemet, för att vara flygfärdigt till år 2004. Dessutom tillkommer ett antal sekretessrutiner som gäller Dart (och Ra 180) när de är kodade.

På programmet finns också en fjärrbetjäningsenhet som är obekant för många. FRO och SLK får inte längre använda uppdragsmedel – av statsmakten anslagna pengar – för utbildning av hemvärnspersonal i Emma-systemet.

Hemvärnet har lagt ner ett antal förlorade utbildningstimmar och mycket pengar när det gäller moderniseringen av stabernas samband.

Det har i frivilligpressen förekommit en mycket hätsk ”cykelställsdebatt” om Emmas vara eller inte. Undertecknad, liksom Erik Nyberg, har fått sina slängar av sleven för att vi haft synpunkter på det teknikupplägg som förespråkarna för Emma hävdat. Även rikshemvärnsavdelningen har instämt i liknande ordalag. Varför man nu gör en helomvändning och beställer Pc-Dart är i sak rimligt, men samtidigt förvånande, då man tidigare uttalade sig så kategoriskt till fördel för Emma.

Jan Andersson,
Eskilstuna

Replik på ”Ge oss bästa materielen” (4/02)

Ta inte bort Ak4 som beväpning för hemvärnsförbanden. Den har överlägsna kvaliteter vid strid i bebyggelse. Risken att få fel ammunition är inte stor. Vi är väl inte så dumma att vi inte kan läsa på förpackningarna, eller inte vet vilken kaliber vi har på våra vapen.

En Älvsborgare i Halland

Raka rör måste gälla

Jag är sedan flera år enrollerad som hundförare i hemvärnet. Vid så gott som varje hemvärnsövning, som jag har deltagit i, klagar mina vänner i övningsledningen på att det kommer så få deltagare. Och inte sällan kommer några en halv dag för sent. Åker hem tidigare. Andra dyker inte alls upp och dessutom är det många som inte ens lämnar besked om de tänker komma eller inte. Det är inte acceptabelt.

Skicka helt enkelt en inställelseorder, har jag sagt till mina överordnade. De säger att det inte går eftersom hemvärnet bygger på frivillighet. Dumheter. Frivillighet gäller till dess att man har undertecknat sitt avtal. Därefter begår man ett avtalsbrott om man inte fullgör sina 20 timmar.

Ska man få någon ordning på hemvärnet och få människor att ta sitt hemvärnsuppdrag på allvar så krävs det raka linjer – uppifrån och ned.

Om man får ut sin, strikt formulerade, kallelse i god tid så planerar man in sin ”rep-övning” och lägger inte några kalas, resor eller något annat som är roligare på övningshelgerna.

Det krävs alltså disciplin från såväl hemvärnsledningen som de kontrakterade hemvärnsmännen.

Jag är ordförande i Växjö Brukshundklubb och har därför en ganska god inblick i hundförarnas tjänstgöring. I Kronobergs län har 45 hundekipage utbildats och förarna har skrivit kontrakt med hemvärnet. Av dessa har två begärt och fått timeout. Och det är helt korrekt. Men av de återstående 43 ekipagen finns 20 ekipage som inte fullgjort en enda kontrakterad timma under år 2002. Under år 2001 var det 13 som inte deltog i någon övning.

Mig irriterar det mycket att Brukshundklubbens engagerade instruktörer lägger ned tid på att lära upp hundekipage och att hemvärnet betalar klubben för detta arbete i samband med att föraren skriver på hemvärnskontraktet – utan att hemvärnet sedan får någon glädje av denna investering.

Om hemvärnet verkligen vill fungera så krävs det raka rör och inget flum. Jag lägger gärna ned tid och kraft på hemvärnet, men då ska det också vara i ett hemvärn, där man ställer befogade krav på sina kontrakterade medlemmar.

Margareta Göthe-Dalgren

Ni debatterar alltid fel saker

Av läsningen av varje nytt nummer av tidningen blir vi lika arga och besvikna på våra kollegor i insatsplutonerna och deras ständiga krav på mer materiel. Vi håller med om att det är enklare att rekrytera om det är samma materiel i hela försvaret. Men vi i vanliga hvförband är i samma behov av nytt folk som insatsplutonerna.

Många chefer eller ungdomsledare gör betydligt fler timmar än soldaterna i en beredskapspluton. Om vi vill byta våra k-pistar emot Ak5 eller vill ha bärsystem 2000 är svaret trots detta nej. Sluta upp att kasta ut ord som kass materiel och att ingen bryr sig om hemvärnet. Ni är vuxna människor, att tjata om stridsbälte eller stridsväst ger det något?

Är det inte bättre att debattera full ersättning vid förlorad arbetsförtjänst?

Lt Dennis Wihlstrand,
stf kompanichef
i Blekinge,
Lt Torleif Månsson,
kompanichef
i Blekinge

”Många chefer eller ungdomsledare gör betydligt fler timmar än soldaterna i en beredskapspluton.”

Redaktör: Lars Brink
Tel/fax: 031-82 75 26

Krigshistoria i underjorden

”Annonser sattes in i Helsingborgs Dagblad för att locka dit flickor från metropolen.”

På Djuramossa, som ligger mellan Helsingborg och Höganäs intill Kullabyggden, blåser historiska vindar. Här byggdes i rekordfart ett batteri vars huvuduppgift var att spärra Öresund och spränga flera känsliga mål i det ockuperade Danmark.

Vid ett eventuellt angrepp på Sverige över Skåne var kanonerna på Djuramossa sannolikt ett av den tyska arméns vitalaste anfallsmål. Den 30 juni 1997 öppnades för första gången för allmänheten de gamla ståldörrarna till underjorden. Från den dagen var Batteri Helsingborg förvandlat till Beredskapsmuseet, Sveriges enda museum i en underjordisk militär anläggning från andra världskriget. I år öppnades museets tredje utställning, Februarikrisen 1942, för allmänheten. År 2003 planeras en konferens och utställning Krigets kvinnor. Tio kvinnor som tjänstgjorde på aparta krigsskådeplatser under kriget har hittills engagerats.

Krig när som helst. När Danmark och Norge angreps av den tyska armén 9 april 1940, ansåg regering och arméledning att ett tyskt angrepp kunde komma när som helst. Den 14 april begärde dåvarande ÖB Thörnell två miljoner kronor av regeringen för att kunna anlägga Batteri Helsingborg, B H. Den 28 april var arbetet i gång med full kraft. Det tog fyra veckor att färdigställa projektet med hjälp av över etttusen arbetare som jobbade dygnet runt. Den 7 juni 1940 anmäldes B H klart för strid. Första tiden var mannarna inkvarterade i befintliga hus och tält i Djuramossa. Den 17 juni 1940 stod ett barackläger klart för inflyttning.

Batteri B H blev en av Europas modernaste försvarsanläggningar. Att försöka hemlighålla ett helt nytt batteri var i praktiken omöjligt. Fienden på andra sidan av sundet var fullt medvetna om denna anläggning. Efter batteriets första lyckade provskjutning under juni 1940, blev de militära tyska anläggningarna i Danmark ett av huvudmålen, vid ett eventuellt anfall mot Sverige.

När anläggningen stod helt stridsklar hade man beväpnat sig med det absolut bästa i kanonväg, som Bofors kunde erbjuda vid den tidpunkten. För att snabbt kunna rikta in kanonerna mot tilltänkta mål fanns färdigskrivna koordinater uppsatta vid varje kanon. Ett av målen var kryssaren Köln, stabsfartyg för tyska armén i Danmark. Efter den allra första skjutningen kunde man räkna in två döda kor. Djuren hade drabbats av hjärtinfarkt på grund av tryckvågen. Sista gången militären sköt från Batteri Helsingborg var 1982 under ”Sydfront”.

En 40 millimeters luftvärnsautomatkanon m 36.

Kökspersonal anrättar en middag 1941.

Dansaftnar ordnades. Den allmänna hygienen som toaletter och tvättmöjligheter var nästan obefintlig vid byggandet och starten av batteriet. Det blev till att gräva sig en egen grop om nöden så krävde. Sängarna i logementen under jord var inte heller några inbjudande platser. Efter tjänsten fick dock soldaterna återvända till mera människovärdiga förläggningar. Under onsdagskvällarna ordnades dansaftnar till manskapets trevnad. Annonser sattes in i Helsingborgs Dagblad för att locka dit flickor från metropolen. Orkestern som spelade hade det förnämliga namnet Djuramossa invasionsorkester.

I museet finns även filmmaterial, böcker och musik från epoken. Det går även att äta ärtsoppa eller dricka en kopp kaffe. Kunniga guider finns att tillgå.

Ring först 042-224039 för att kolla öppettiderna som varierar under året.

Text och foto:
Bo Bengtsson,
lokalredaktör, Tidskriften Hemvärnet, Skåne Väst

En småländsk officer på äventyr i Mellanöstern

Hemvärnssoldaten och mångsysslaren Allan Jardén har åter nedkommit med en roman, Rhamal-dokumenten (Isabergs Förlag). Temat är Mellanösternkonflikten, nu kopplat till ett regemente i Eksjö, där huvudpersonen är säkerhetschef.

Lite långsökt kan tyckas, men huvudpersonen har varit UD-tjänsteman i Libanon och Israel. Romanen är också en fristående fortsättning på Jardéns bok från 1994: Repressalier.

Författaren gör ett försök att knyta an till olika, de flesta påhittade, politiska rörelser, och dramatiken i skeendet är stor; kidnappningar, vapenkupper, mord och eldöverfall … Händelserna växlar mellan Israel och Småland.

Temat kanske är något för stort för att täckas i en ordinär romankonstruktion. Och faktauppgifterna har tenderat att bli lite för stereotypiserade.

Att krypa under skalet på de många kulturer som är inblandade i den månghundraåriga Mellanösternkonflikten gör sig inte själv. Romanen slutar också lite abrupt.

Dock är det en spännande bok som torde roa mången smålänning.

Lars Brink

POSTTIDNING
Avsändare: Tidskriften Hemvärnet, 107 85 Stockholm
Fel adress? Om din tidning kommer med fel adress, uteblir eller skickas till dig, trots att du lämnat hemvärnet, ska du i första hand vända dig till din militärdistriktsgrupp för rättelse, inte till tidningens redaktion.
Detta gäller all krigsplacerad personal, både hemvärnsmän och avtalspersonal.

SISTA ORDET

Anders Lindström, rikshemvärnschef

Välkommen till familjen

En kväll i slutet av november handlade jag och min hustru i vår vanliga mataffär i Strängnäs. Kände igen en kille som har hand om kylvarorna och gratulerade honom, eftersom jag såg på uniformen att han inom kort skulle iväg till Kosovo. Vi diskuterade en stund hans erfarenheter av den utbildning han genomfört. Han berättade då att han var med i hemvärnet och att verksamheten där aktivt hade bidragit till att hålla uppe kunskapsnivån på ett sätt som underlättat missionsträningen för honom. När vi skildes åt kände jag en stark samhörighet – hans avskedsord var ”välkommen till familjen hemvärnet och lycka till”.

Tiden går snabbt och det är snart två månader sedan jag tog över ansvaret. Vid olika intervjuer har jag svarat på frågan hur känns det att bli rikshemvärnschef. Mina svar har varit att jag känner stor ödmjukhet inför uppgiften och att det finns många vita fält att erövra för att få en heltäckande bild av hemvärnet i dag. Min kunskap har redan ökat betydligt, inte minst för att jag redan hunnit genomföra två inspektioner, vid Älvsborgsgruppen och Hallandsgruppen, samt träffat hemvärnet i Eksjö och Boden vid korta besök. Vidare har jag besökt Hemvärnets stridsskola och träffat chef och personal, samt även talat vid några kurser. Utöver detta har jag hunnit diskutera utredningen ”hemvärnet efter 2004” med samtliga militärdistriktschefer och olika chefer i högkvarteret.

Jag tycker det är viktigt att hemvärnet verkar i tiden och jag ställer mig bakom slutsatserna i utredningen. I detta nummer bifogas en bilaga som förklarar den nya inriktningen av hemvärnet på ett bra sätt. I min värld är orden kvalitet och differentierad utbildning det viktigaste i den kommande utvecklingen. Det gäller såväl kvalitet i utbildning och övningar som kvalitet i rekrytering och chefsutveckling. Den differentierade utbildningen ska ha tydligt fokus på de förmågor och uppgifter som Försvarsmakten vill att hemvärnet ska kunna genomföra i fred, kris och krig. Läget i världen gör risken för krig minimal, men riskerna i fredsamhället snarare ökar med en ny hotbild som bygger på terrorism och andra nya hot. Därför tror jag att betydelsen av ett hemvärn som finns över hela landet med hög beredskap ökar ytterligare. Vi genomför nästa år försök med en beredskapspluton i varje militärdistrikt, som ska kunna utnyttjas av cheferna för militärdistrikten under delar av året, då det saknas värnpliktiga som kan upprätthålla beredskap.

Utmaningen för det nya hemvärnet är att skapa en god rekrytering av nya hemvärnsmän och en god medlemsvård för alla som är med i hemvärnet i dag. Mycket information behövs för att förklara att hemvärnet organiseras i krigsförband med uppgifter att verka utanför hembygden i den gamla betydelsen av ordet. Morgondagens hemvärn måste ha förmåga till insatser inom eget län, landskap eller inom hela militärdistriktet. Vi inför en tydligt differentierad utbildning med olika krav på förmågor beroende på vilken typ av förband man ingår i som hemvärnsman eller avtalspersonal.

En annan utmaning är att förtydliga vad det nya hemvärnet står för. Jag tror det är viktigt att diskutera detta med alla för att tvätta bort en antal missuppfattningar om det hemvärn vi har i dag. Alltför många har en förlegad uppfattning och utgår från en ”Åsa-Nisse”- bild av hemvärnet. Tyvärr lever denna schablon vidare såväl inom Försvarsmakten som hos våra politiker och inte minst i massmedia. Kanske är ett namnbyte en bra metod för att markera att hemvärnet är något helt annat 2004 än 1940?

Införandet av hemvärnet efter 2004 kommer att diskuteras med samtliga MD-grupper under januari och februari med målet att kunna fastställa ett slutdokument under våren 2003. Jag återkommer i nästa nummer om och hur beredningen av underlaget inför försvarsbeslutet 2004 kan påverka införandet av alla nya idéer i det nya hemvärnet.

Tack för allt engagemang ni visar och jag önskar er alla en God jul och ett Gott nyår så att vi kan ladda batterierna för vårens övningsverksamhet.